Renkli OKUL ANSİKLOPEDİSİ

Sayı: 6 Fiatı: 100 kuruş

1971-1972 ÖĞRETİM YILI PROĞRAMLARINA GÖRE HAZIRLANMIŞTIR

SULTAN İKİNCİ SELİM

KAPAKTAKİ PADİŞAH

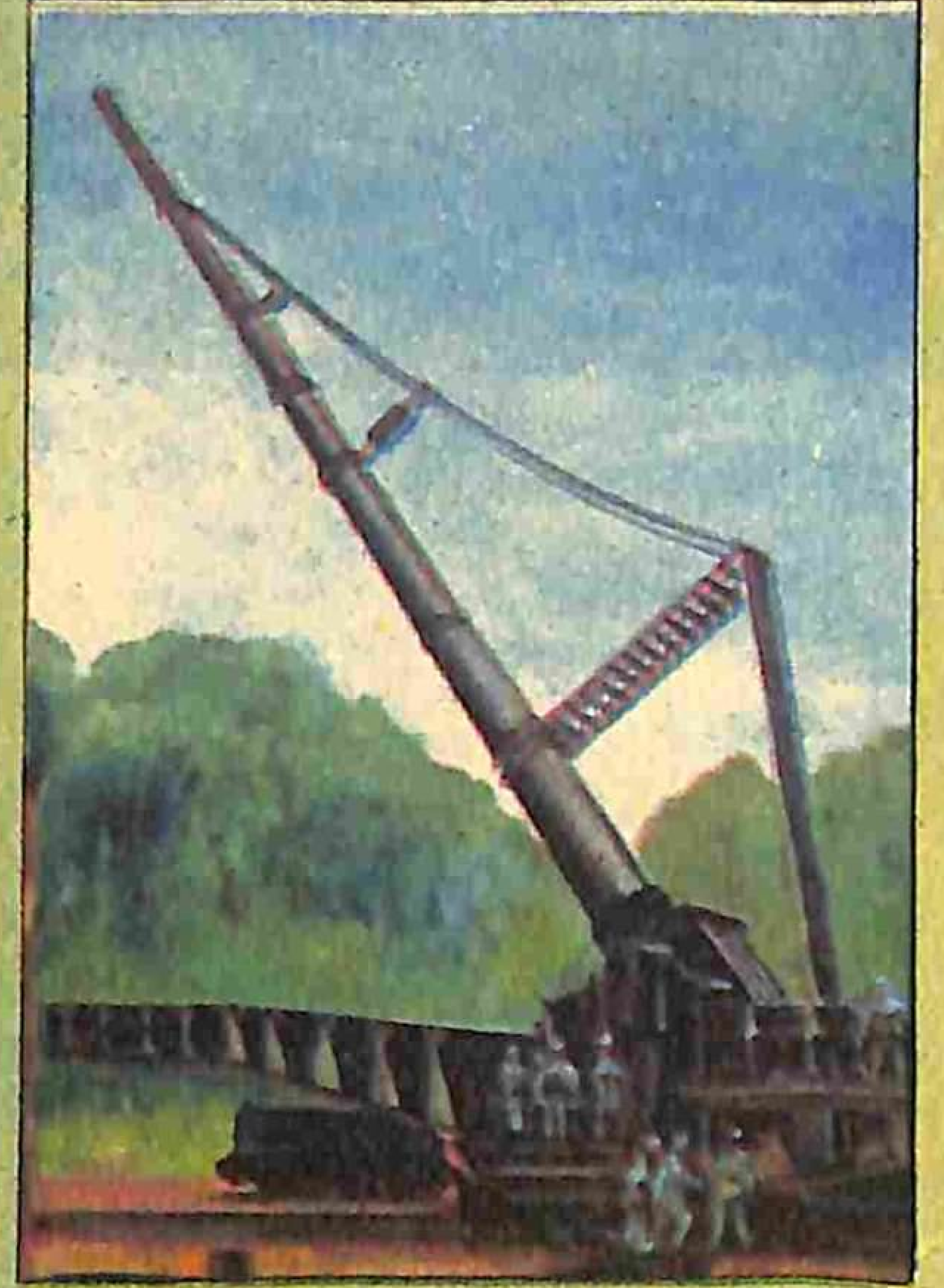

İçkiye olan düşkünlüğü yüzünden İkinci Selim'e "Sarhoş" adı verilmişti

Kanunî gibi güçlü bir imparatorun oğlu olmasına rağmen onun tam zıddı yaradılışta olan II. Selim 1524 yılında doğmuştur. Annesi Hürrem Sultan'dır. Annesi gibi sarı olduğundan "Sarı Selim" diye de anılır. Sarı Selim zamanında, Osmanlı devletinin parlak devri tamamıyle olmasa bile kısmen sona ermiştir. Padişah hiçbir sefere katılmamış, bunun yerine içmeyi ve eğlenmeyi tercih etmiştir. Hatta içkiye olan düşkünlüğünden kendisine "Mest" (Sarhoş) adı da verilmiştir. Gerçekte çok iyi eğitilmiş, çok iyi öğrenim görmüş olmasına rağmen, Osmanlı İmparatorluğu'nun en silik padişahlarından biri olarak kalmıştır. 1566 yılında tahta çıkan II. Selim 8 yıl padişahlık yaptıktan sonra 1574'de ölmüştür. Zamanında devleti, damadı olan Sokollu Mehmet Paşa yönetmiştir.

Bunları biliyor musunuz?

Dünya'nın en büyük topu "ŞİŞMAN BERTA"

Bugüne kadar yapılmış silâhların en büyüğü, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanların kullandığı ve adına "Şişman Berta" dedikleri dev toptur. Almanlar 50 kiloluk bir gülleyi 112 kilometreye atabilen Şişman Berta sayesinde kolaylıkla Paris'i dövebilmişlerdir. Şişman Berta'nın sadece namlusunun uzunluğu 35 metreyi bulmaktaydı. Çok ağır ve kullanılması zor olan bu top ancak özel raylarla bir yerden bir yere nakledilebiliyordu. Bu nedenle çok az kullanılmıştı.

Kızan deve nasıl sakinleşir ?

Bir deve kızdığı zaman onu sakinleştirmek için bulunan usullerden en kolayını çöllerde yaşayan Bedeviler kullanmaktadır. Bu usulde, deve kızdığı zaman ağzına resimdeki gibi bir tahta sokulmakta, tahtanın delik olan kısmına da yanan bir sigara konmaktadır. Kızgın deve çabuk çabuk nefes aldıkça, sigara dumanını da mecburen içine çekmektedir. Böylece sigarayı bitiren deve tütünün teskin edici etkisiyle bir süre sonra sakinleşmeye başlamaktadır. Bu usul çöllerde ve çöllere yakın yerlerde yaşayan bütün insanlar tarafından bilinir. Çünkü bu insanların en büyük yardımcıları develerdir.

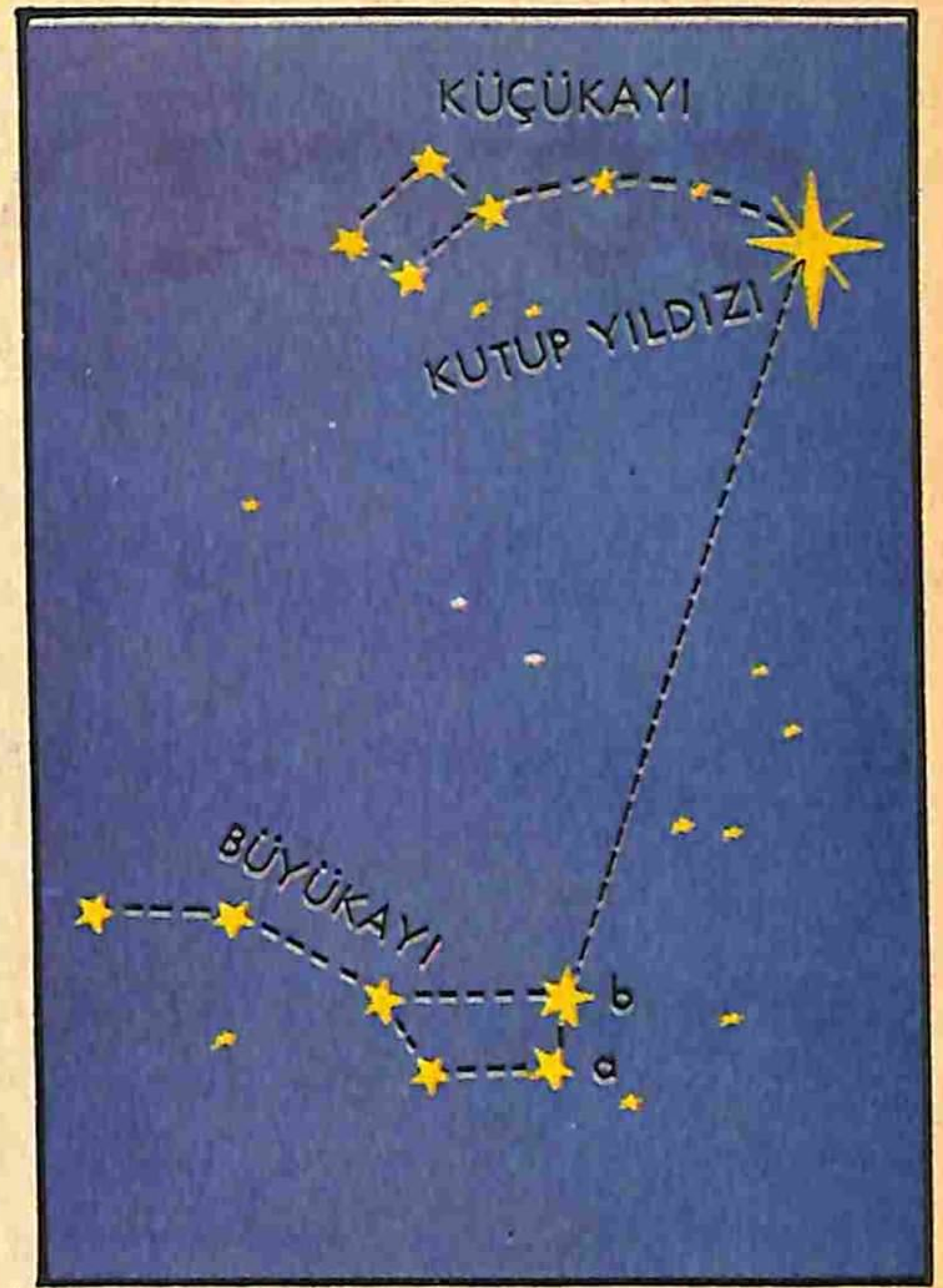
Renkli OKUL ANSİKLOPEDİSİ

Veb Ofset A.Ş. adına sahibi: HALDUN SİMAVİ
Genel Yayın Müdürü : Necati Zincirkıran
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Zeki Domaç
Müessese Müdürü : Kemal Kınacı

•İdare: Alay Köşkü Caddesi Cağaloğlu - İstanbul •Basıldığı yer: Veb Ofset Matbaası-İstanbul •Telefon: 26 60 00

Bir pusulada yönler şemadaki gibidir.

Kutupyıldızından yön bulma

Berrak bir gecede gökyüzüne baktığımız zaman tepemizden biraz ileride çocuk arabasına benzeyen bir yıldız kümesi görürüz. Buna Büyükayı denir. Bu kümenin en kenar ucunda bulunan yıldızların (a–b) arasındaki mesafe göz kararıyla 5 defa artırılıp uzatılırsa az parlak bir yıldıza rastlanır. Bu, Kutupyıldızıdır. Kutupyıldızı Küçükayı denen başka bir yıldız kümesi'nin birinci yıldızıdır ve daima kuzeyi gösterir.

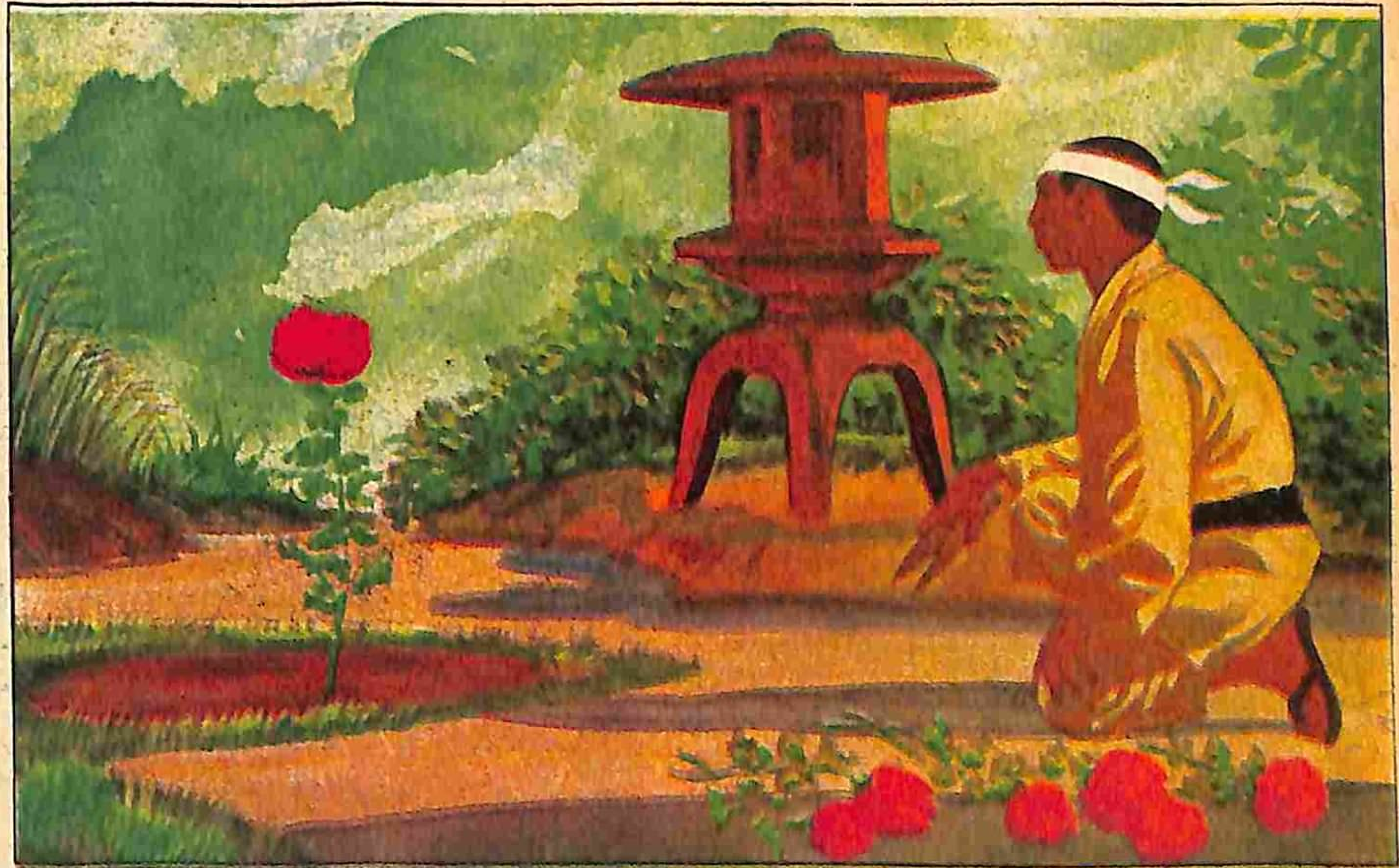
Yön nedir, nasıl bulunur?

Coğrafi anlamda yön, kuzey, güney, doğu, batı diye adlandırılan doğrultulardır. Bunlara ana yönler denir. Bir de bunların aralarındaki doğrultuları gösteren yönler vardır. Bunlara da ara yönler adı verilir. Ara yönler kuzeydoğu, güneydoğu kuzeybatı ve güneybatıdır. İnsanlar çeşitli amaçlarla gezilere giderlerken bu yönlerden yararlanırlar.

Yönler eski zamanlardan beri güneşten ve belli yıldız kümelerinden yararlanılarak bulunur. Güneşten yararlanarak yönleri bulmak çok kolaydır. Güneşin doğduğu taraf doğudur. Bu nedenle bu tarafa yüzünü dönen bir insanın önü doğu, arkası batı sağı güney solu da kuzey olur.

Geceleri yön bulmada da kutup yıldızından yararlanılır.

Gerçekte yön bulma işi pusula ile yapılır. Pusula bir eksen çevresinde rahatça dönecek şekilde yerleştirilmiş küçük bir mıknatıs çubuğudur. Bu çubuk her zaman dünyanın magnetik alanının etkisinde kalarak, kuzey-güney doğrultusunu gösterir. Bu nedenle de yön bulmada pusula çok büyük kolaylık sağlar.

Bir Çinli'nin yön buluşu

Pusulanın icadından önce insanlar kendilerine göre birçok usullerle yön buluyorlardı. Yön bulma işi daha çok güneş ve yıldızlara göre yapılıyordu. Ancak, bitkilerden ve rüzgârlardan da yön bulanlar vardı. Örneğin Çin'de bazı çiçekler daima bir tarafa doğru eğiliyordu ve yönler buna bakılarak bulunuyordu.

GÖVDE VE ÜYELER İSKELETİ

Omurga

Gövde

Gövde iskeleti omurganın ve kaburgaların bulunduğu, boyundan kuyruk sokumuna kadar olan kısımdadır. Omurga boyundan kuyruk sokumuna kadar üst üste dizilmiş 33 omurdan meydana gelmiştir.. Omurların ortası deliktir ve bu delikte omurilik bulunur. Yukarıdan aşağıya doğru bir S harfini andıran omurga vücudun dik durmasını sağlar. Kemiklerinin yapısı ve bulundukları yerler bakımından 5 kısma ayrılır: 1. Boyun bölgesi (7 omur vardır), 2. Sırt bölgesi (12 omur vardır), 3. Bel bölgesi (5 omur vardır), 4. Sağrı bölgesi (5 omur vardır), 5. Kuyruk sokumu bölgesi (4 omur vardır).

Bunlardan boyun ve bel bölgeleri hareketli sağrı ve kuyruk sokumu hareketsizdir.

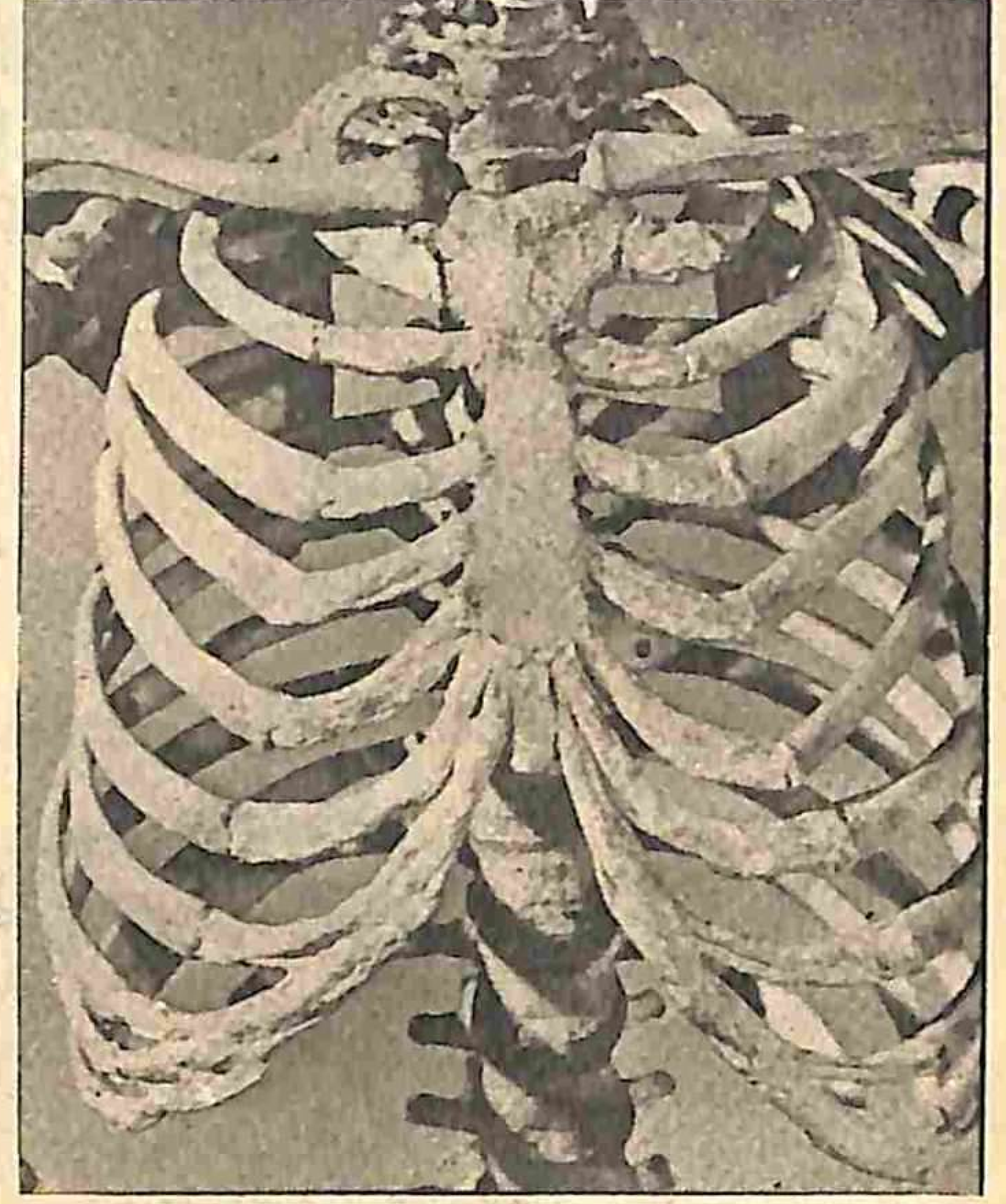
Göğsümüzün ön tarafında göğüs kemiği bulunur. Bu kemiğe kaburgaların ön uçları bağlanır. Kaburgalar 12 çifttir. Bunlar arkadan sırt bölgesindeki omurlara bağlıdır. 7 çifti önden göğüs kemiğine tutunmuştur. Öndeki kalan beş çiftten üçü 7'nci kaburgaya bağlıdır. İki çiftinin ise uçları serbesttir.

Üyeler

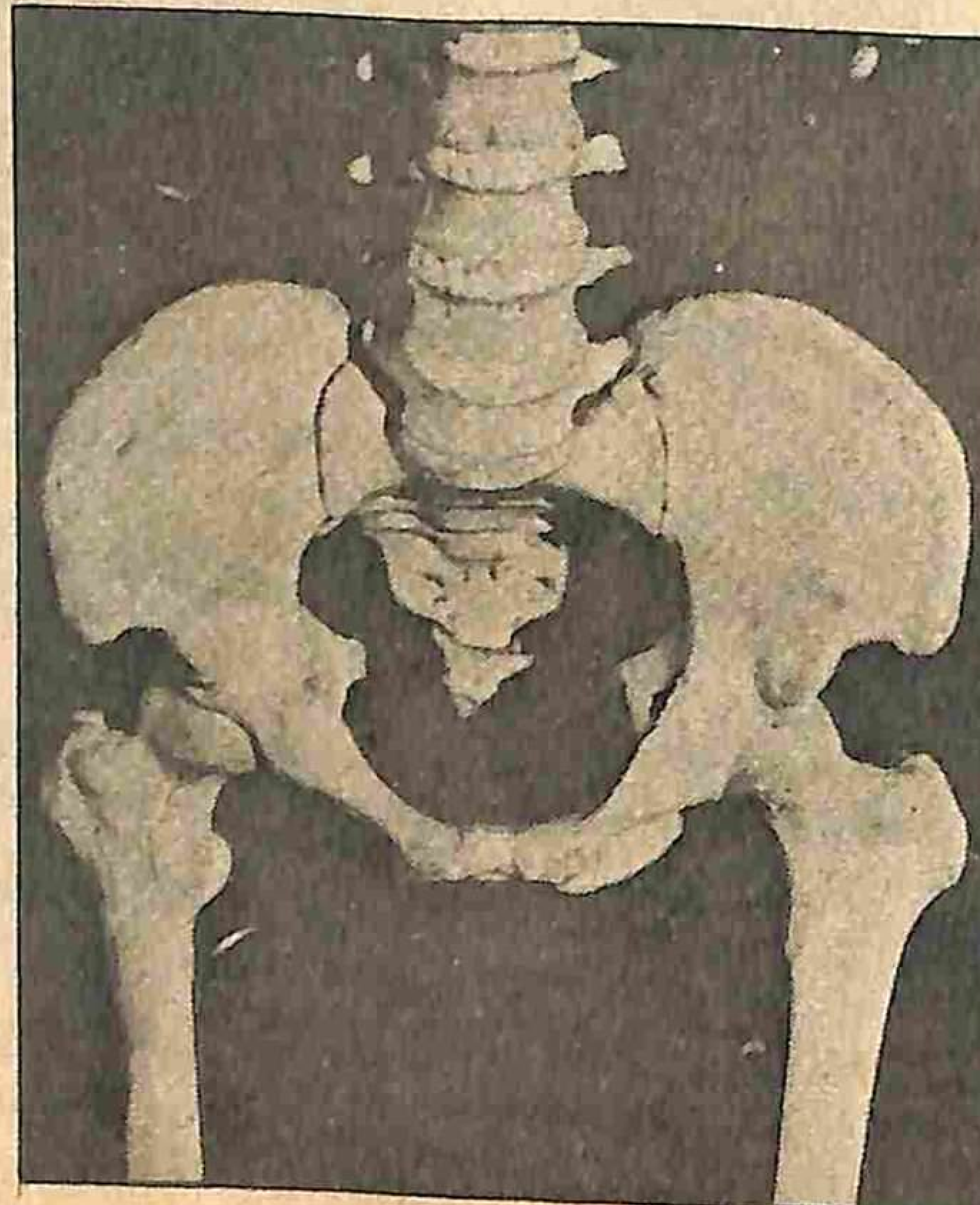
İskeletin en hareketli kemikleri olan üyeler kol ve bacakta toplanmıştır. Bunlardan kol kemikleri omuz kemeri ile, bacak kemikleri de kalça kemeri ile gövdeye bağlanır.

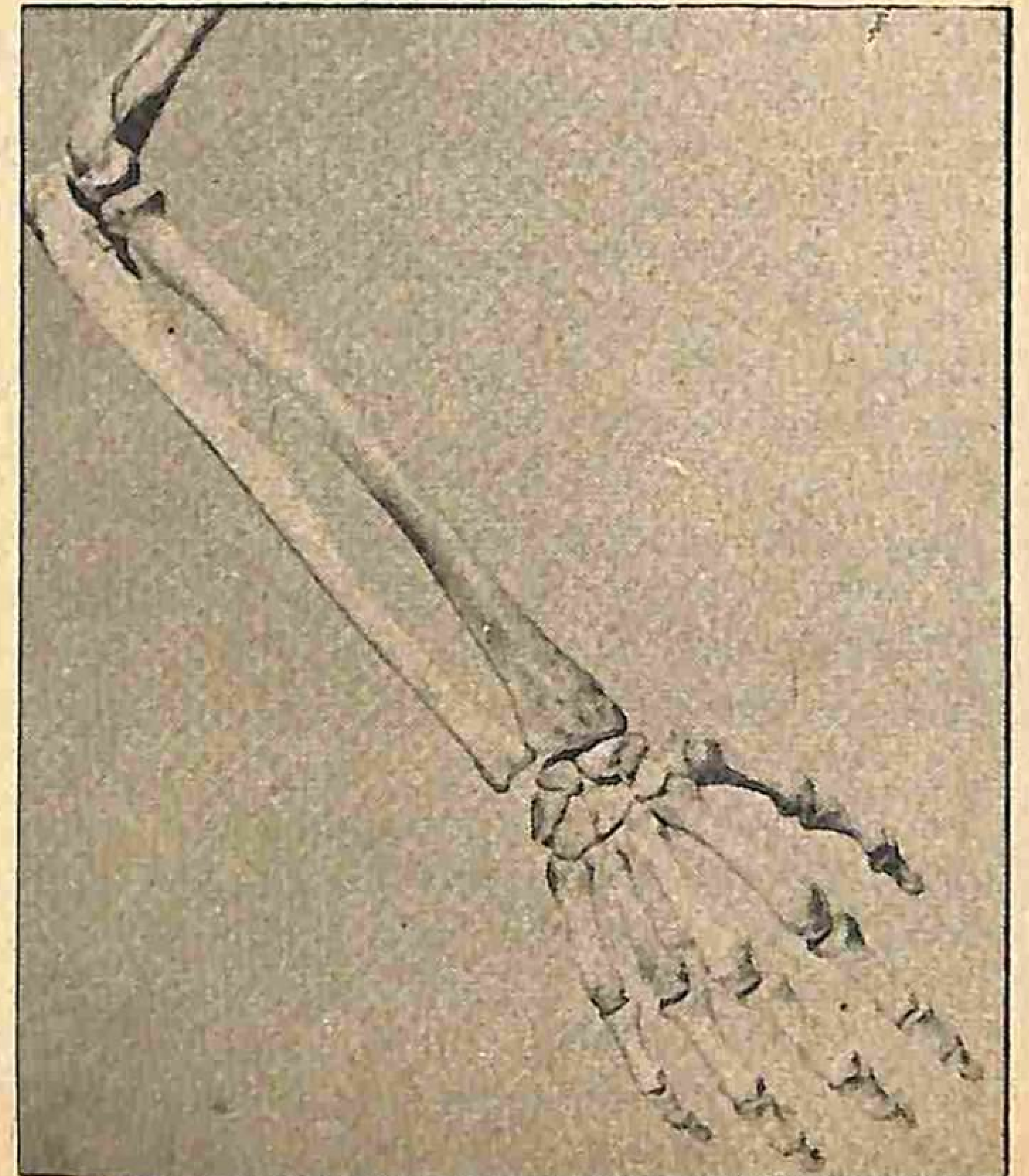
Omuz kemeri kürek ve köprücük kemiklerinden meydana gelir. Bunlar her omuzda birer tanedir. Omuz kemerine bağlı kemikler yukarıdan aşağıya doğru şunlardır: Pazı kemiği, ön kol ve dirsek kemiği, bilek kemikleri (8 tane), tarak kemikleri (5 tane) ve parmak kemikleri (14 tane).

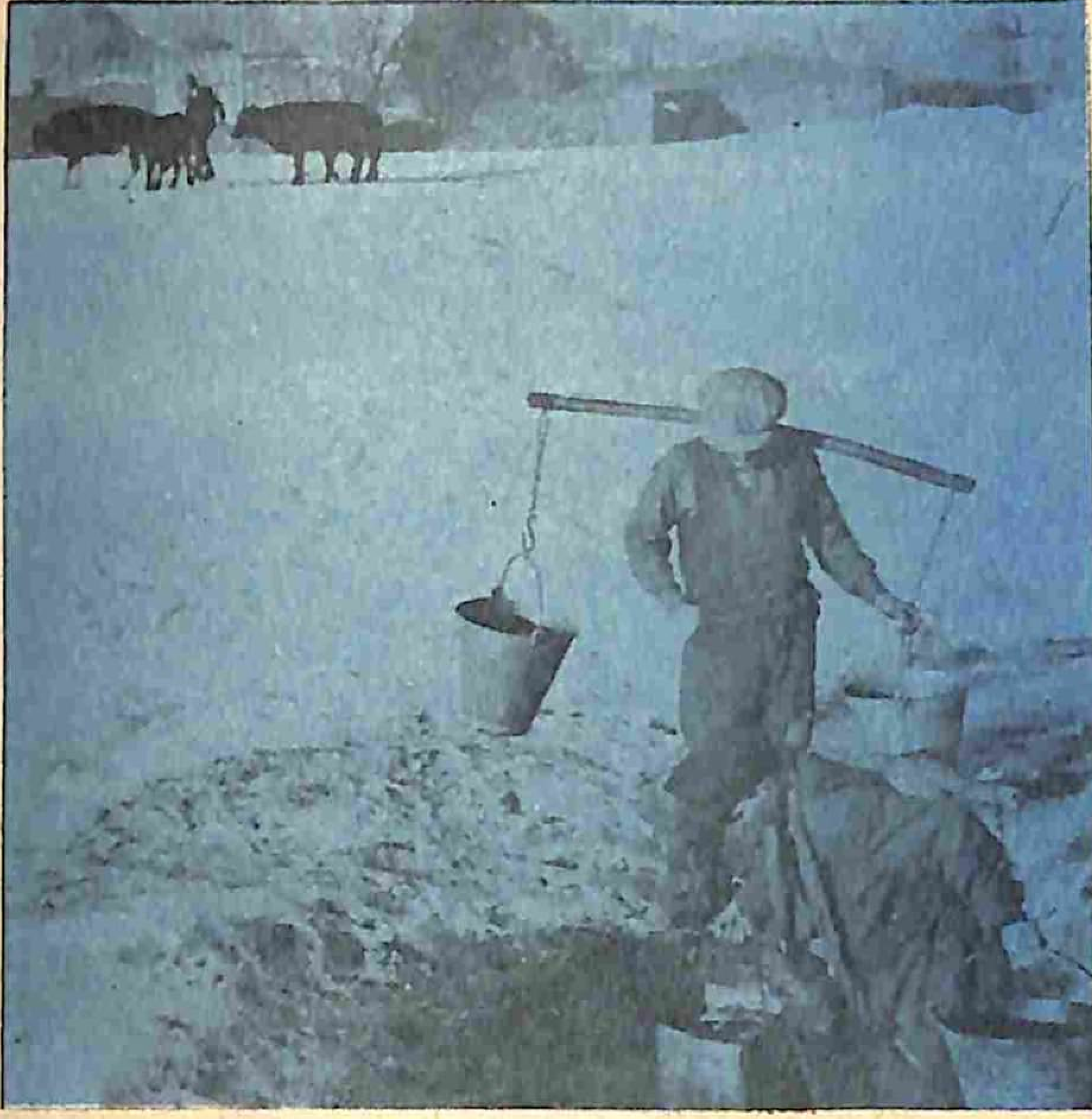
Kalça kemeri üçer kemikten yapılmış ve leğen adını almıştır. Hareketsizdir ve iç organlarımızı da korur. Kalça kemerine bağlı bacak kemikleri yukarıdan aşağıya doğru şunlardır: Uyluk kemiği, diz kapağı kemiği, baldır ve kaval kemikleri, ayak bilek kemikleri (7 tane), tarak kemikleri (5 tane), parmak kemikleri (14 tane).

Kaburgalar

Omuz kemeri

Kalça kemeri

Kol iskeleti

Kara iklimi

Yurdumuzun iç kısımları ile Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sert kara iklimi hüküm sürer. Bu bölgelerde kışlar çok soğuk geçer. Kar uzun süre yerde kalır. Yazlar ise sıcak ve kuraktır.

Karadeniz bölgesi bol yağışlıdır

Karadeniz kıyıları, özellikle Doğu Karadeniz bölgesi yurdumuzun en fazla yağış alan bölgesidir. Bunun en büyük nedeni dağların denize paralel olarak uzanmasıdır. Denizden gelen ve yağmur getiren rüzgâr bu dağlara çarparak kıyılarda kalır.

Yurdumuzun iklimi ve özellikleri

Büyük bir yüzölçümüne sahip olan yurdumuz, iklim yönünden de değişik özellikler gösterir. Yurdumuzda hüküm süren iklim türleri genel olarak üç grupta toplanabilir. Bunlar Akdeniz iklimi, Karadeniz iklimi ve kara iklimidir.

Akdeniz iklimi

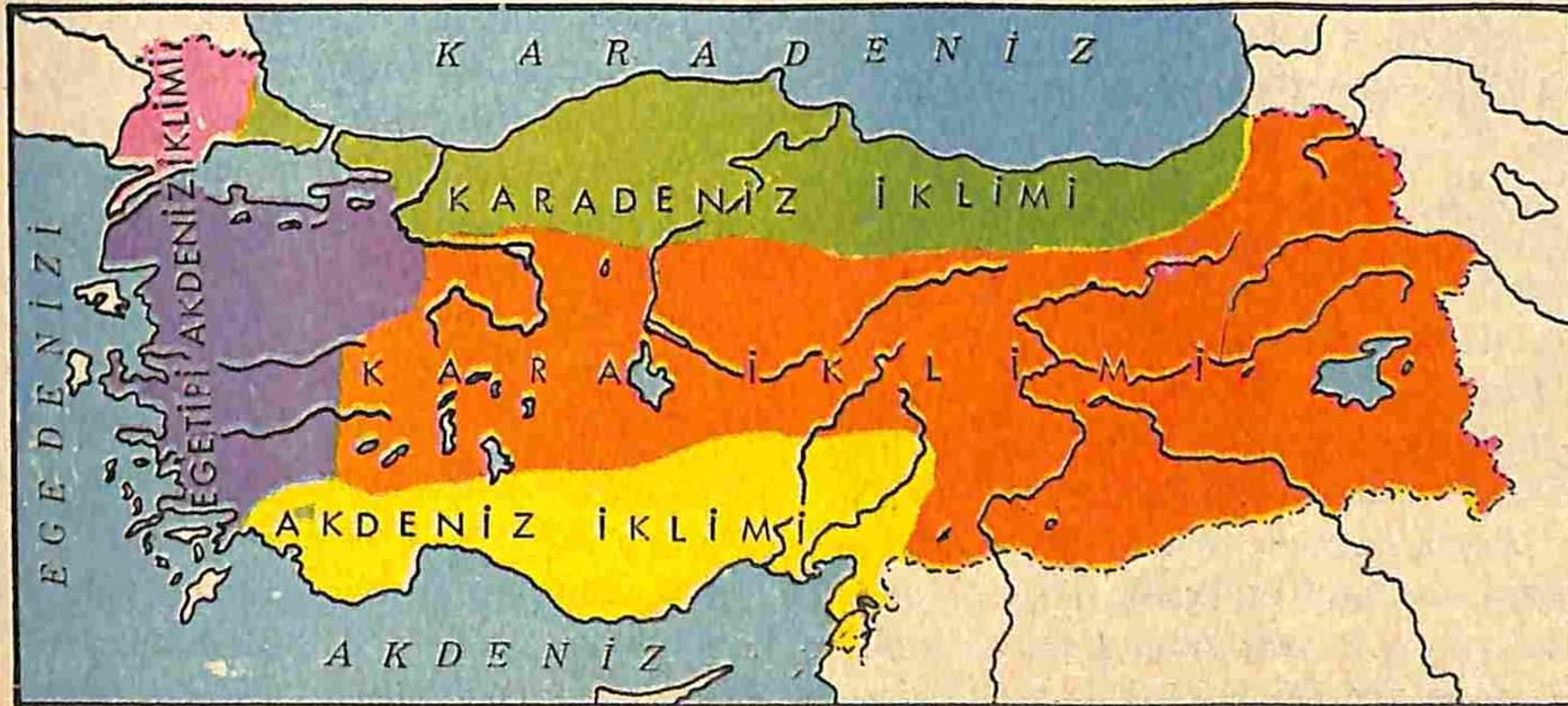
Merkezi Akdeniz kıyıları olmak üzere Ege, Marmara ve Trakya Bölgelerinde görülen iklim türüdür. Ege ve Marmara kıyılarında görülen Akdeniz iklimi değişikliklere uğramıştır. Akdeniz ikliminin karakteristik özellikleri yazların kurak ve sıcak, kışların ılık ve yağışlı olmasıdır. Ege ve Marmara bölgelerinde sıcaklık kısmen azalır. Bu iklimin ortalama yağış miktarı 50- 100 santim arasındadır. Yağışlar genellikle kış mevsiminde olur.

Karadeniz iklimi

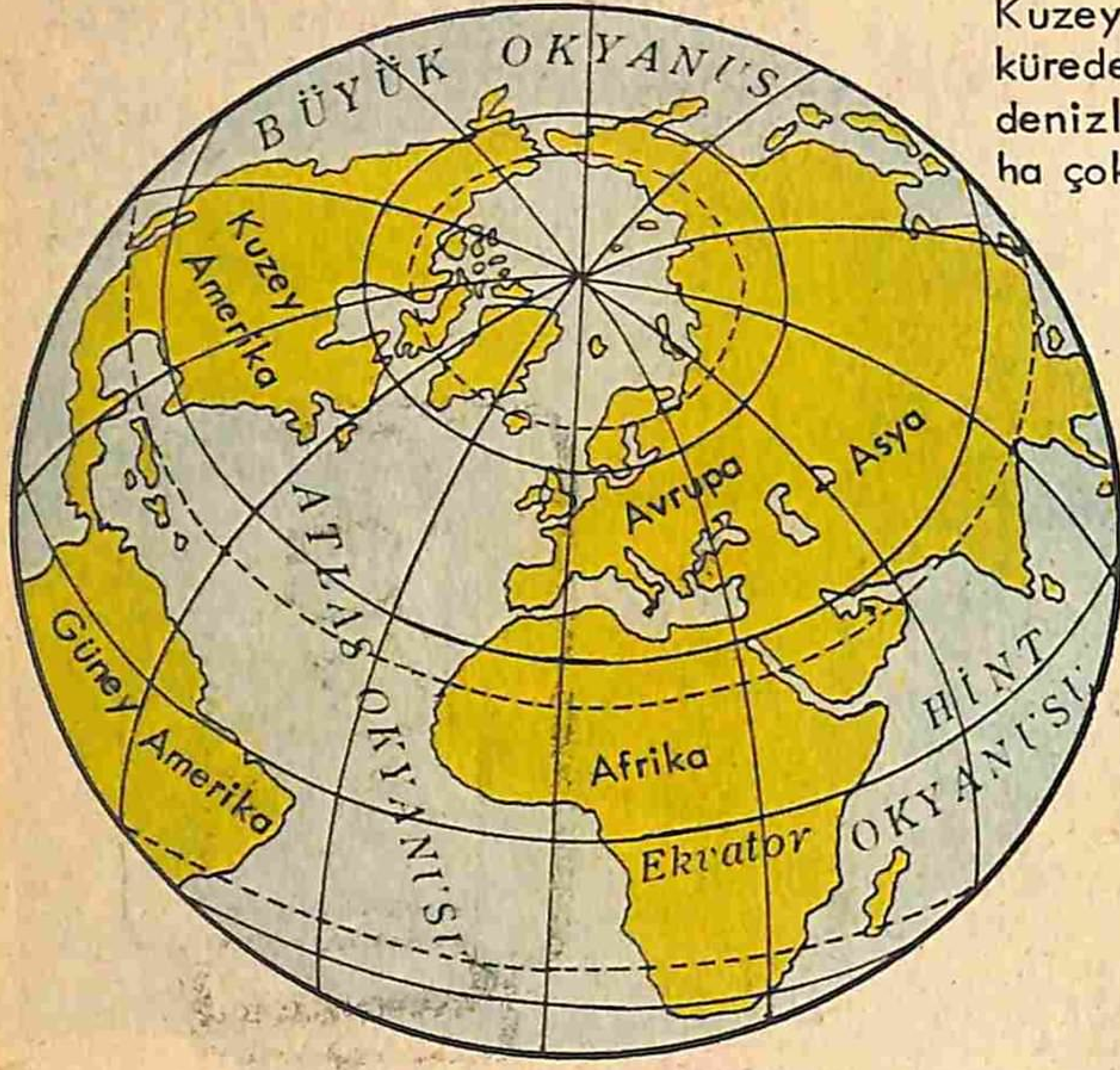
Kuzey Anadolu iklimi de denen bu iklim türü yurdumuzun kuzey bölgesinde denizden itibaren 100 kilometreye kadar olan yerlerde görülür. Bu iklimin en büyük özelliği yağışlı olmasıdır. Yıllık yağış ortalaması bölgelere göre 50 ile 250 arasında değişir. Kışlar ılık, yazlar mutedil geçer. Özellikle Doğu Karadeniz kıyıları bol yağış isteyen çay ve turunçgiller gibi bitkilerin yetiştirilmesine elverişlidir.

Kara iklimi

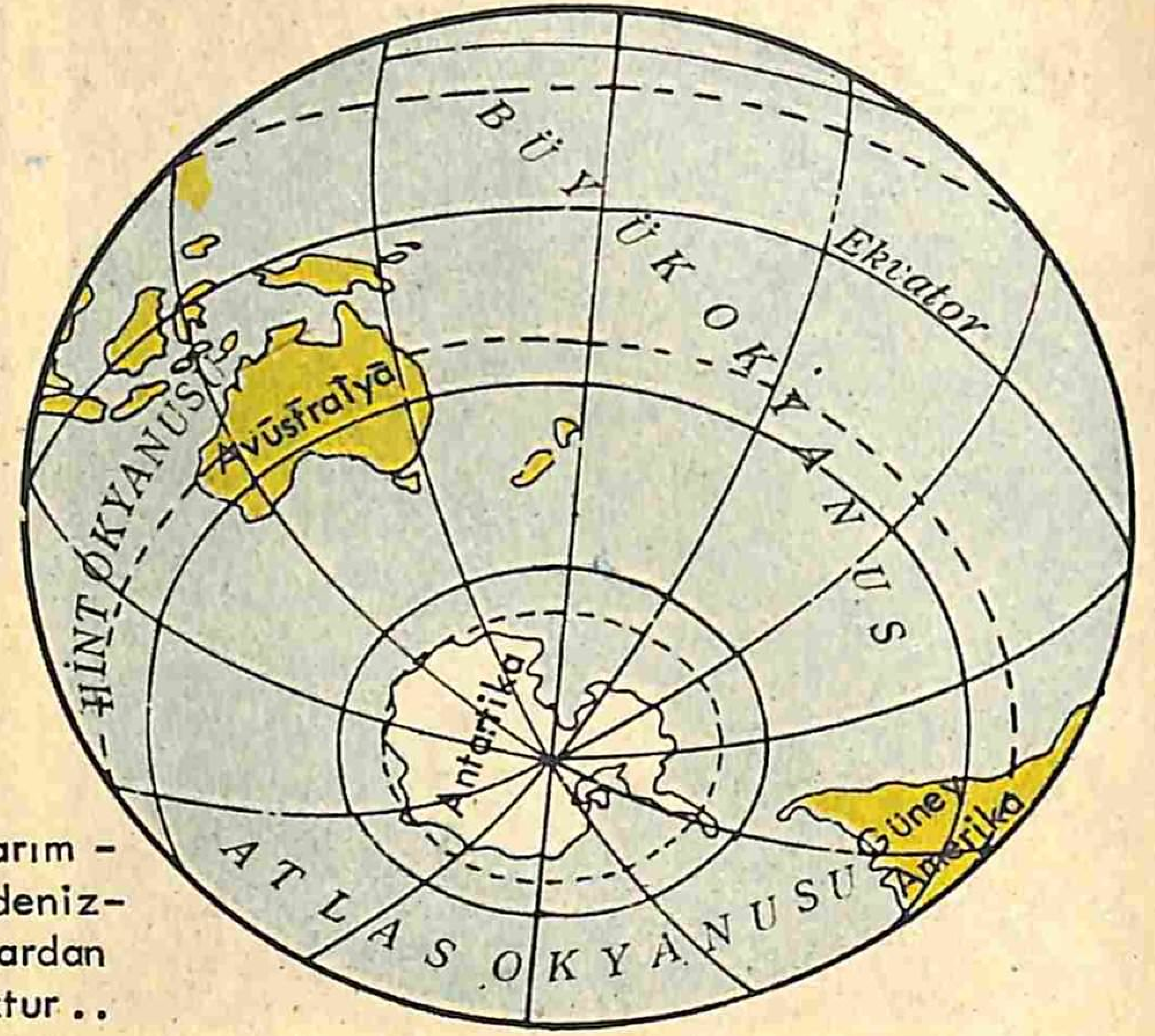
Yurdumuzda denizlerden uzak iç kısımlarda hüküm süren iklim türüdür. İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Trakya'da bu iklim hüküm sürer. Step ikliminin hüküm sürdüğü yerlerde sıcaklık farkları fazladır. Kışlar soğuk, yazlar sıcak geçer. Kara ikliminde yıllık yağış ortalaması 50 santimi geçmez. Doğu Anadolu bölgesi, özellikle Erzurum-Kars yaylası civarı gerek yükseklik, gerekse denize uzaklık bakımından yurdumuzun en soğuk yerleridir. Bu bölgelerde kar uzun süre yerden kalkmaz. Sıcaklık ortalaması en sıcak ayda 19, en soğuk ayda ise -9 derecedir.

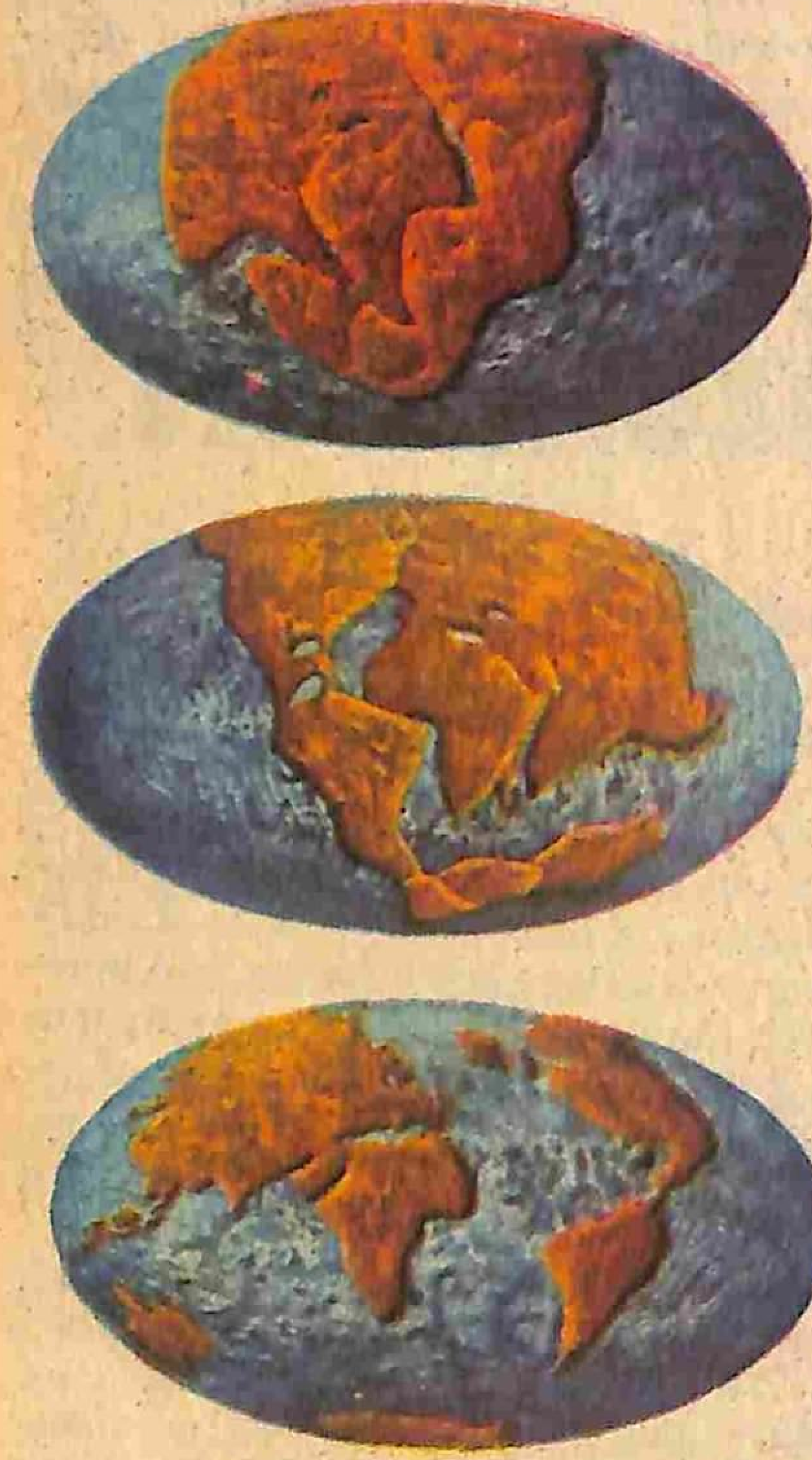
Yurdumuz değişik iklim özellikleri gösteren bir ülkedir. Genel olarak hüküm süren üç iklim türünün etkilediği bölgeler haritada gösterilen yerlerdir.

Kuzey yarım - kürede karalar denizlerden daha çoktur.

Güney yarım - kürede denizler karalardan daha çoktur..

Kıtaların oluşu

Kıtaların oluşu hakkında zamanımıza kadar birçok teoriler ortaya atılmıştır. Bu teorilerden en çok Alman bilgini Wegener'in ortaya attığı kabul edilmektedir. Wegener'in teorisine göre yeryüzündeki karalar bundan milyonlarca yıl önce 1'inci şekildeki gibi yapışıktı. Daha sonra 2'nci şekildeki gibi parçalanmaya başladı. Milyonlarca yıllık gelişmeden sonra ise 3'üncü şekildeki durumunu aldı.

Kıtalar ve okyanuslar

Dünyadaki büyük kara parçalarına kıta, büyük su topluluklarına da okyanus denir.

Kıtalar

Kıta, yeryüzünde bulunan büyük kara parçalarına verilen addır. Kıtaları bazı bilginler altı, bazıları da yedi tane olarak kabul ederler. 7 tane olarak kabul edenler Kuzey Amerika ve Güney Amerika'yı ayrı ayrı incelerler. Buna göre dünyadaki yedi kıta şunlardır: Asya, Avrupa, Afrika, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Okyanusya ve Antartika'dır. Dünyadaki bütün karaların toplam yüzölçümü 149 milyon kilometrekaredir.

Yüzölçümü 44 milyon kilometrekare olan Asya, kıtaların en büyüğüdür. Diğer kıtaların yüzölçümleri şöyledir: Afrika 30 milyon kilometrekare, Kuzey Amerika 24 milyon kilometrekare, Güney Amerika 18 milyon kilometrekare, Antartika 14 milyon kilometrekare, Avrupa 10 milyon kilometrekare ve Okyanusya 9 milyon kilometrekare.

Asya, Avrupa ve Afrika'ya Eski Dünya adı verilir. Bunun nedeni bu kıtaların çok eski zamanlardan beri bilinmesidir. Bu zamanlarda Asya ve Avrupa bir kıta olarak düşünülüyor ve Avrasya adı veriliyordu. Sonradan keşfedilen Amerika ve Okyanusya kıtaları da Yeni Dünya olarak adlandırılmaktadır.

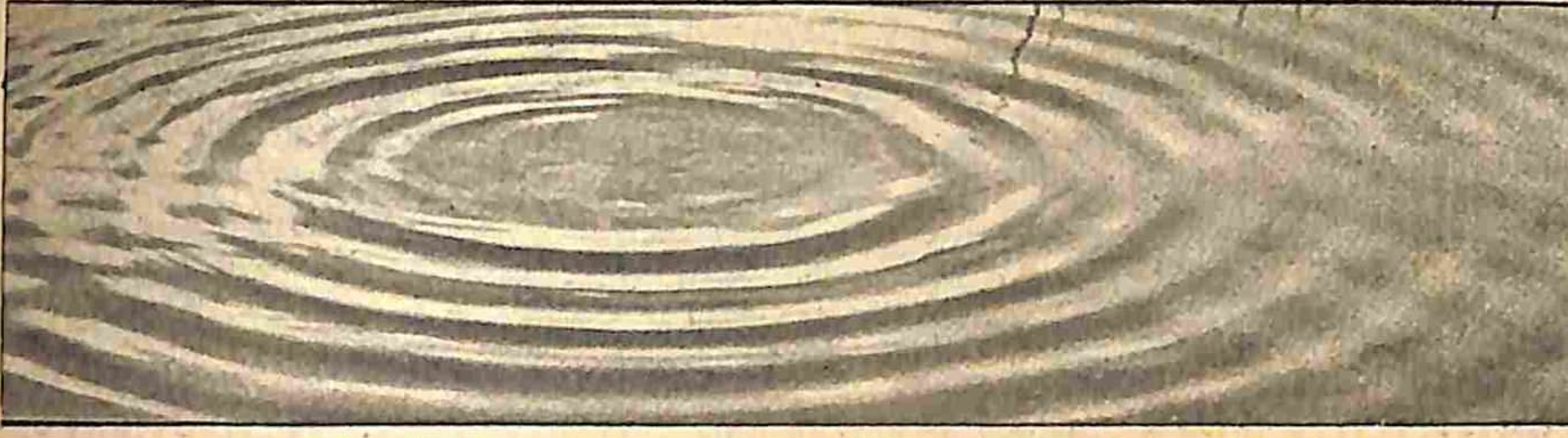
Okyanusya adı verilen kıta Avusturalya ile çevresindeki adaları içine alır. Kıtaların en yenilerinden biridir.

Antartika ise güney kutbu ve çevresindeki tamamen buzlarla kaplı kara parçalarıdır. Burada yerleşme çok azdır.

Okyanuslar

Okyanuslar kıtaların arasında bulunan büyük su topluluklarıdır. Dünyada üç büyük okyanus vardır. Bunlar: Büyük Okyanus (Pasifik Okyanusu) (180 milyon kilometrekare), Atlas Okyanusu (Atlantik Okyanusu), (106 milyon kilometrekare) ve Hint Okyanusu'dur (75 milyon kilometrekare). Dünyadaki okyanusların toplam yüzölçümü 361 milyon kilometrekareyi bulmaktadır. Dünyanın en derin yeri Büyük Okyanus'ta (Japonya'nın doğusunda) bulunan Mariyan çukurudur. Bu çukurun derinliği 11.685 metreyi bulur.

Okyanusların karalara yakın yerlerinde kenar denizler adı verilen çıkıntıları vardır. Dar boğazlarla karaların içine girmiş kısımlarına iç deniz adı verilir. Akdeniz ve Karadeniz birer iç denizdir.

Suya atılan taşın yarattığı dalgalar gibi

Ses titreşimlerinin yayılması, suya atılan bir taşın yarattığı dalgaların yayılmasına benzer. Ancak suyun yarattığı dalgalar bir yüzey üzerinde yayıldığı halde ses dalgalarının yayılması küresel bir şekilde ve her yanadır.

Sesin yayılması ve yansıması

Bir sesi duyabilmemiz için ses veren cismin titreşmesi yetmez. Mutlaka bu titreşimleri kulağımıza iletecek bir ortam gereklidir. Bu ortam sıvı, gaz ve katı maddelerden olabilir.

Sesi kulağımıza kadar ileten bu ortamların katı, sıvı ve gaz olma durumlarına göre titreşimin yayılma hızı da değişir. Bu nedenle ses titreşimlerinin bir ortamda bir saniyede aldığı yola "Sesin hızı" denir. Sesin O derecede havadaki hızı 331, sudaki hızı 1435, çelikteki hızı ise 5000 metredir.

Sesin yayılması suya atılan bir taşın meydana getirdiği dalgaların yayılması gibidir. Ancak bu dalgalar bir yüzeyde yayıldıkları halde ses titreşimleri küresel olarak her tarafa yayılırlar. Bir cisimden çıkan ses titreşimleri belirli aralıklarda sıkışıp gevşeyerek havadaki komşu molekülleri de sıkışıp gevşettirir. Bu moleküller de sıkışıp gevşemeyi yanlarındaki moleküllere iletereк sesin yayılmasını sağlarlar.

Sesin yansıması

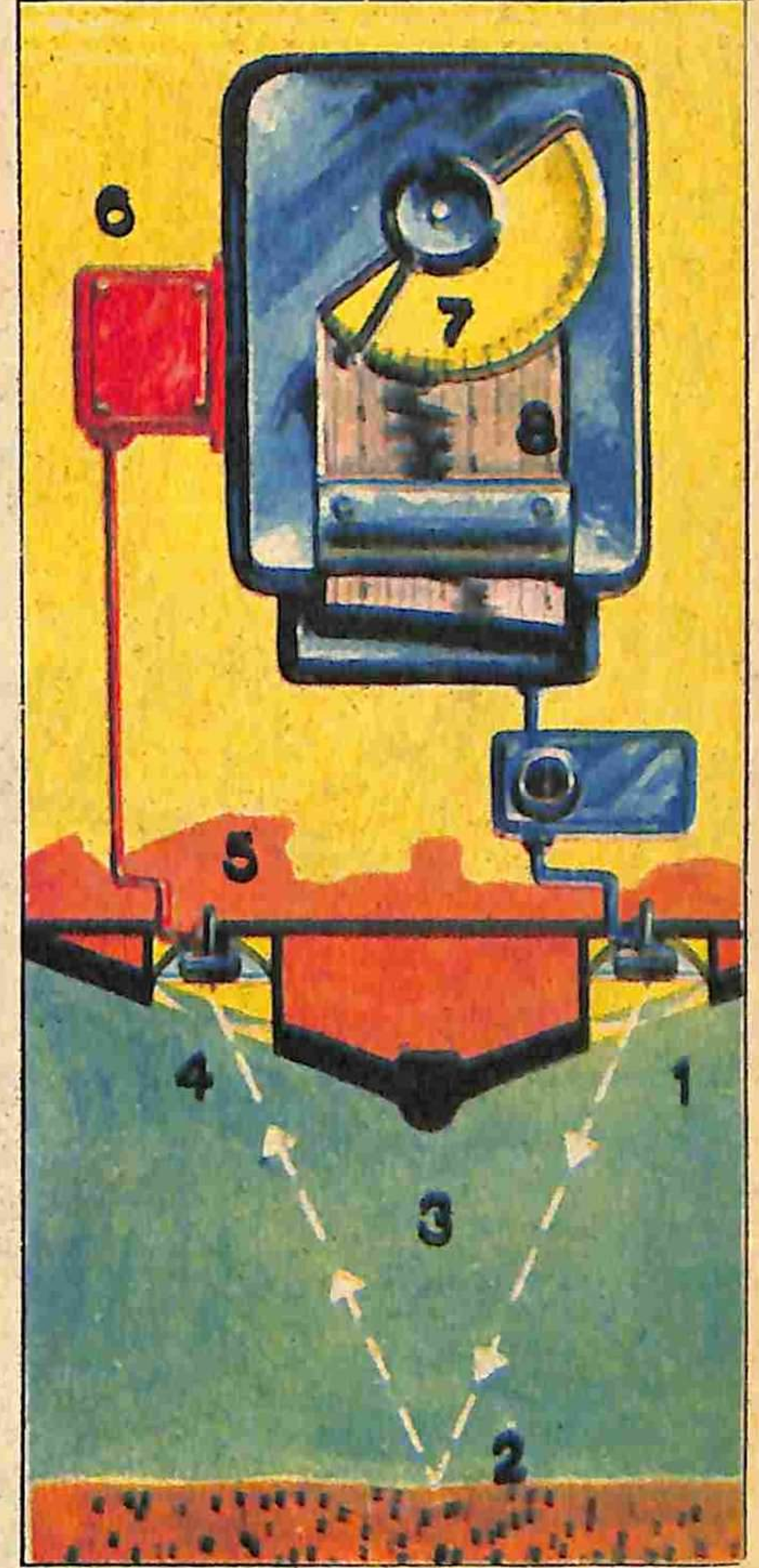
Ses dalgaları yayılmada su dalgalarına benzediği gibi yansımada da bunlara benzer. Kayalık bir yerde bağırdığımız zaman ağzımızdan çıkan ses dalgaları kayalara çarpıp geri dönerek tekrar kulağımıza gelir. Sesin yansıması budur.

Ses titreşimleri ve elektrik

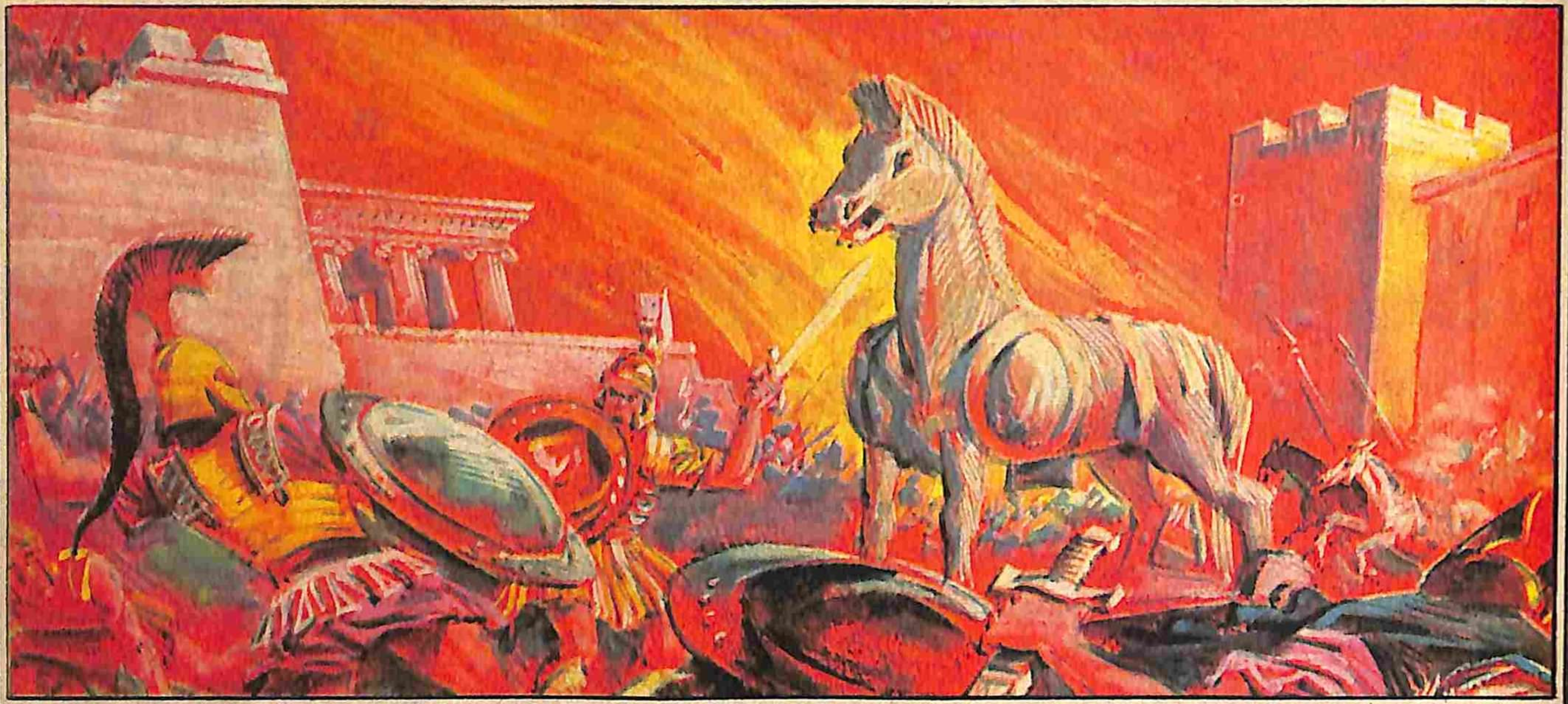
Ses titreşimleri ufak da olsa elektrik akımı meydana getirir. Ses titreşimlerinin ne kadar elektrik akımı meydana getirdiğini anlamak için şöyle bir karşılaştırma yapabiliriz... Tam mevcutlu bir senfonik orkestranın (Ki bir senfonik orkestrada yaklaşık olarak 80 kadar çalgı vardır) bütün çalgıları bir arada çaldığı zaman meydana gelen ses titreşimlerinin gücü elektrik akımı haline getirilseydi, ancak 75 mumluk bir ampulü yakabilirdi.

Sesin yayılmasından derinlik ölçme

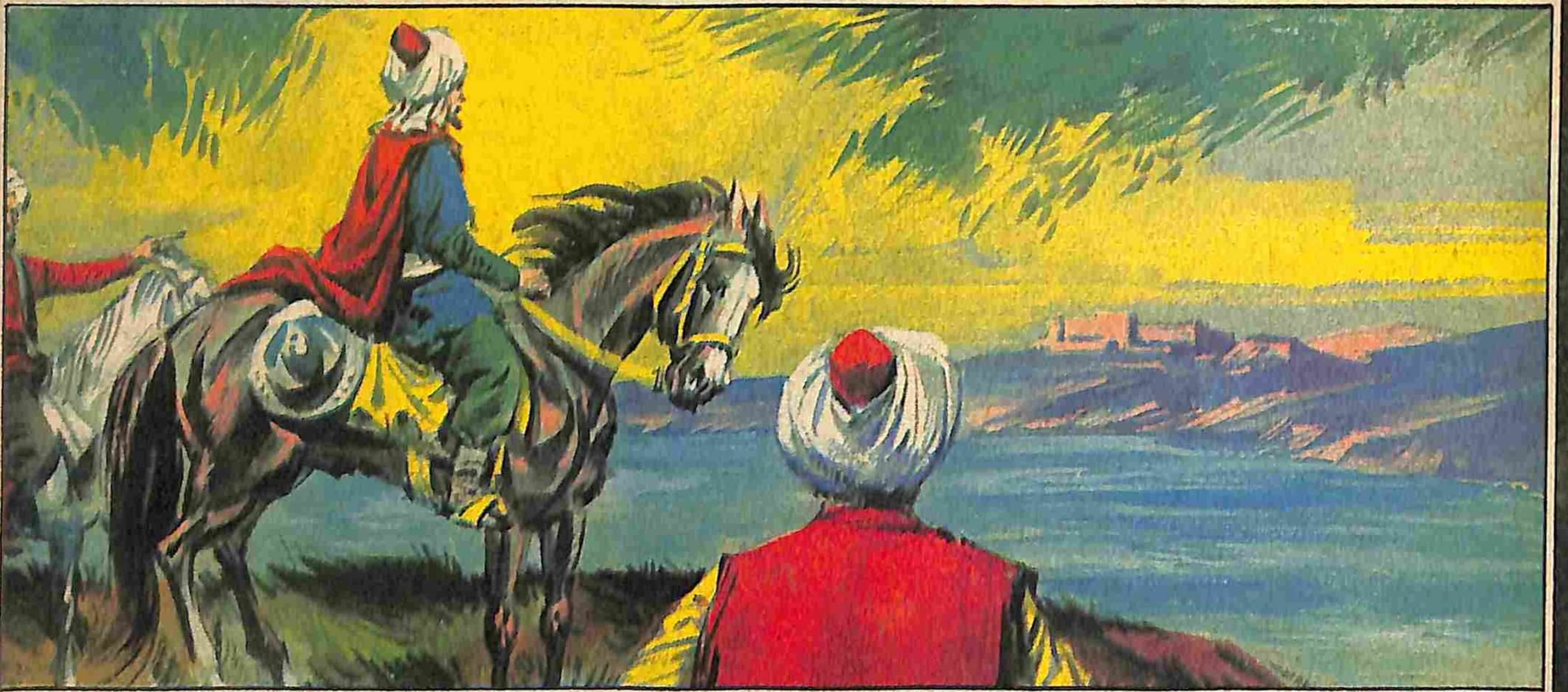

Ses dalgalarının su içinde yayılmasından ve yansımasından yararlanarak iskandil âleti (Sondör) yapılmıştır. Bu aletle su içindeki hızı bilinen ses dalgaları dibe gönderilir. Bu dalgalar yansıyıp geri döndükten sonra geçen zamana göre de denizin derinliği bulunur. Modern bir iskandil âleti ile derinlik ölçme yukarıdaki gibi yapılır. 1: Âlet ses dalgalarını dibe gönderir. 2: Ses dalgaları dibe çarpar. 3: Yansıyan dalgalar geri döner. 4: Dönen dalgalar âletin hassas alıcısında çok az bir elektrik akımı meydana getirir. 5: Bu küçük akım amplifikatörlerle büyütülür. 6: Elektrik akımı daha da yükseltilerek ölçme aygıtına gönderilir. 7: Bu elektrik akımı ile hareketlenen kalem titreşimlerle hareket ederek kâğıdın üzerini çizer. 8: Kâğıt bantın ölçülü aralıklarında kalemin çizdiği çizgilere bakılarak derinlik bulunur.

BÜYÜK ŞEHİRLERİMİZİN

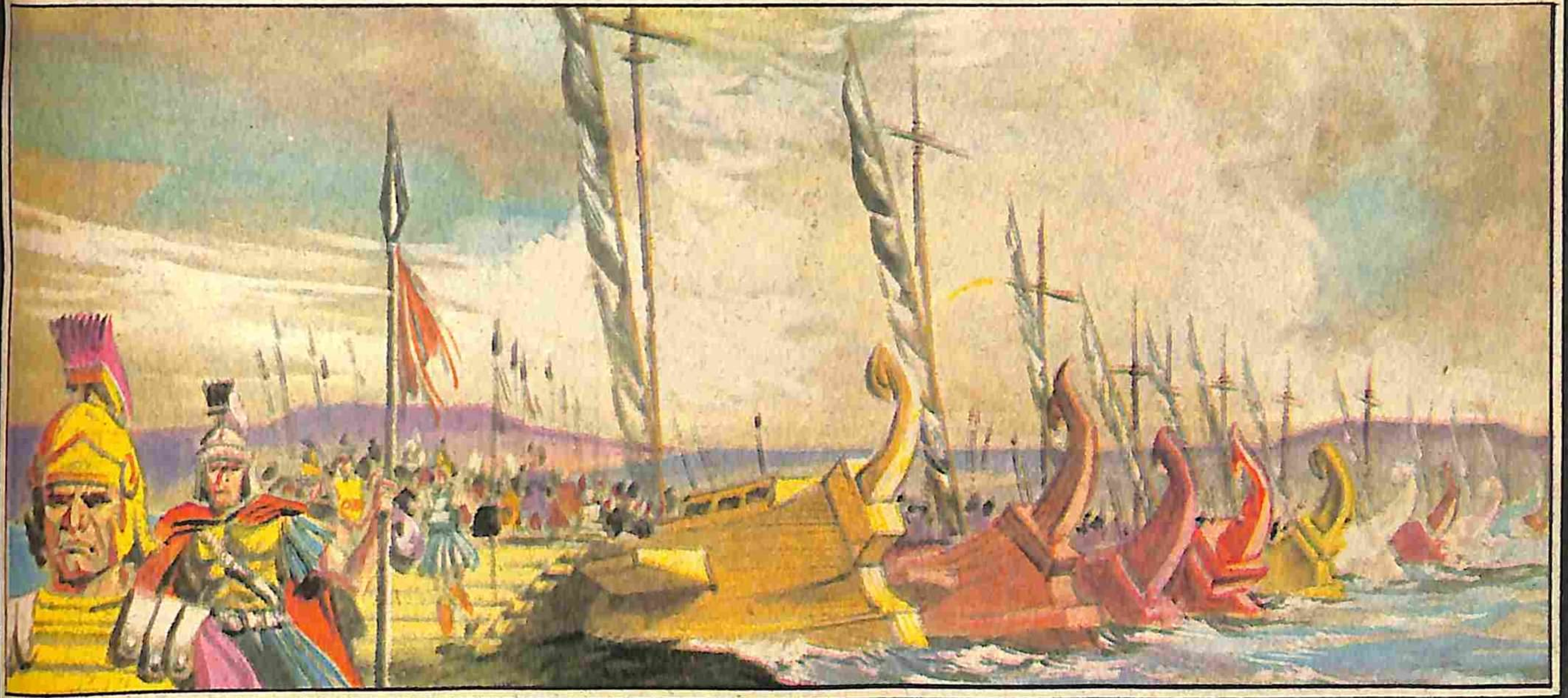

1 Çanakkale yöresindeki ilk uygarlık bundan 6000 yıl kadar önce Çanakkale'ye 37 kilometre mesafede olan Truva'da kurulmuştur. Yapılan kazılarda Truva'da üst üste 9 şehir kalıntısı olduğu görülmüştür. Truvalılar gerek uygarlık ve gerekse siyasal bakımdan Yunanlılarla rekabet etmişlerdir. Sonunda Ispartalılar tahtadan yaptıkları bir atın içine asker doldurarak Truvalıları hileyle yenmişlerdir.

3 İskender Anadolu'ya geçtikten sonra bir süre Çanakkale'ye egemen oldu. Daha sonra Romalılar bu bölgeleri zaptettiler. Çanakkale Romalılardan Bizanslılara devrolduktan sonra denizcilik yönünden büyük önem kazandı. Bizanslılar Boğaz'dan geçen her gemiden vergi alıyorlardı. Osmanlı devleti genişlemeye başlayınca Çanakkale'yi de zaptetti. Sultan Orhan zamanında Türkler Çanakkale'den Rumeli'ye geçtiler.

TARİHİ ÇANAKKALE

2 Bundan 2800 yıl kadar önce Yunanlılar Boğaz kıyılarında önemli sömürge kentleri kurdular. Çanakkale ve yöresi Perslerle Yunanlıların yaptıkları savaşlarda büyük önem kazandı. İran Kralı Darius, Yunan seferi sırasında Çanakkale Boğazı'nda yan yana dizdiği gemilerden köprü yaparak karşıdan karşıya geçti. Daha sonra İskender de aynı şekilde kurduğu köprüyle Anadolu'ya geldi.

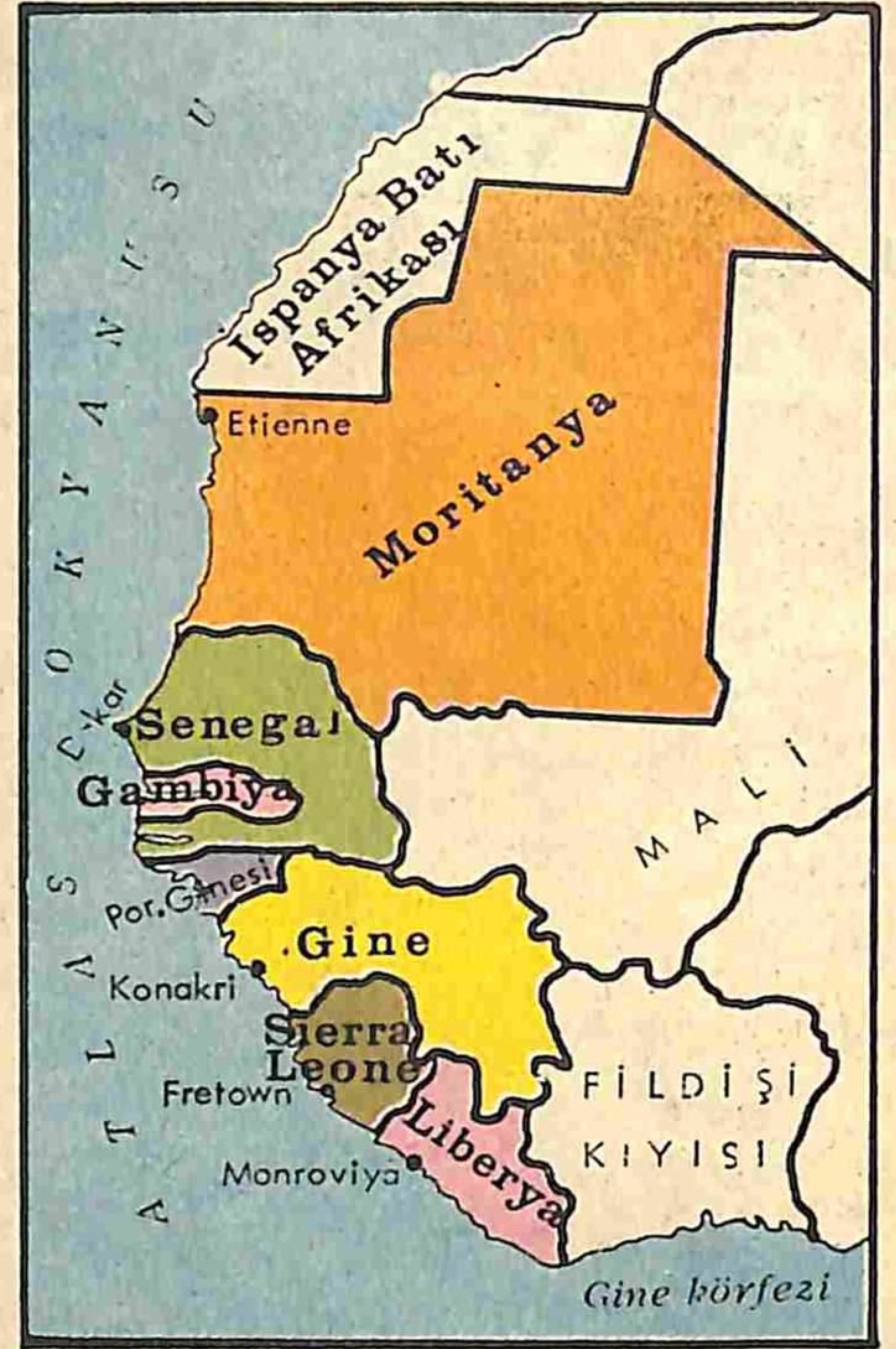
4 Osmanlılar zamanında Boğaz daha da önem kazandı. Surlar yapıldı, Boğaz'ı korumak için örgütler kuruldu. Savaşlar sırasında Çanakkale, askerî yığınak yeri haline geldi. 1914 yılında başlayan Birinci Dünya Savaşı sırasında Çanakkale, Türk'ü dünyaya tanıtan kent oldu. İstanbul'u almak için Çanakkale Boğaz'ını geçmeye çalışan güçlü düşman donanması Çanakkale'de unutulmaz bir yenilgiye uğradı.

Batı Afrika ülkeleri

Kuzeybatı Afrika'da yer alan devletler "Batı Afrika Devletleri" diye adlandırılır. Burdaki bağımsız devletlerin yanında İspanya Batı Afrikası ve Portekiz Ginesi gibi hâlâ sömürge olan yerler de vardır.

Moritanya'nın başkenti Nouackhot'da bir cadde

MORİTANYA

Yönetim şekli : Cumhuriyet
Yüzölçümü : I. 030. 000 Km²
Nüfusu : I. 250. 000
Nüfus sıklığı : I kişi
Başkenti : Nouackhot(25. 000)

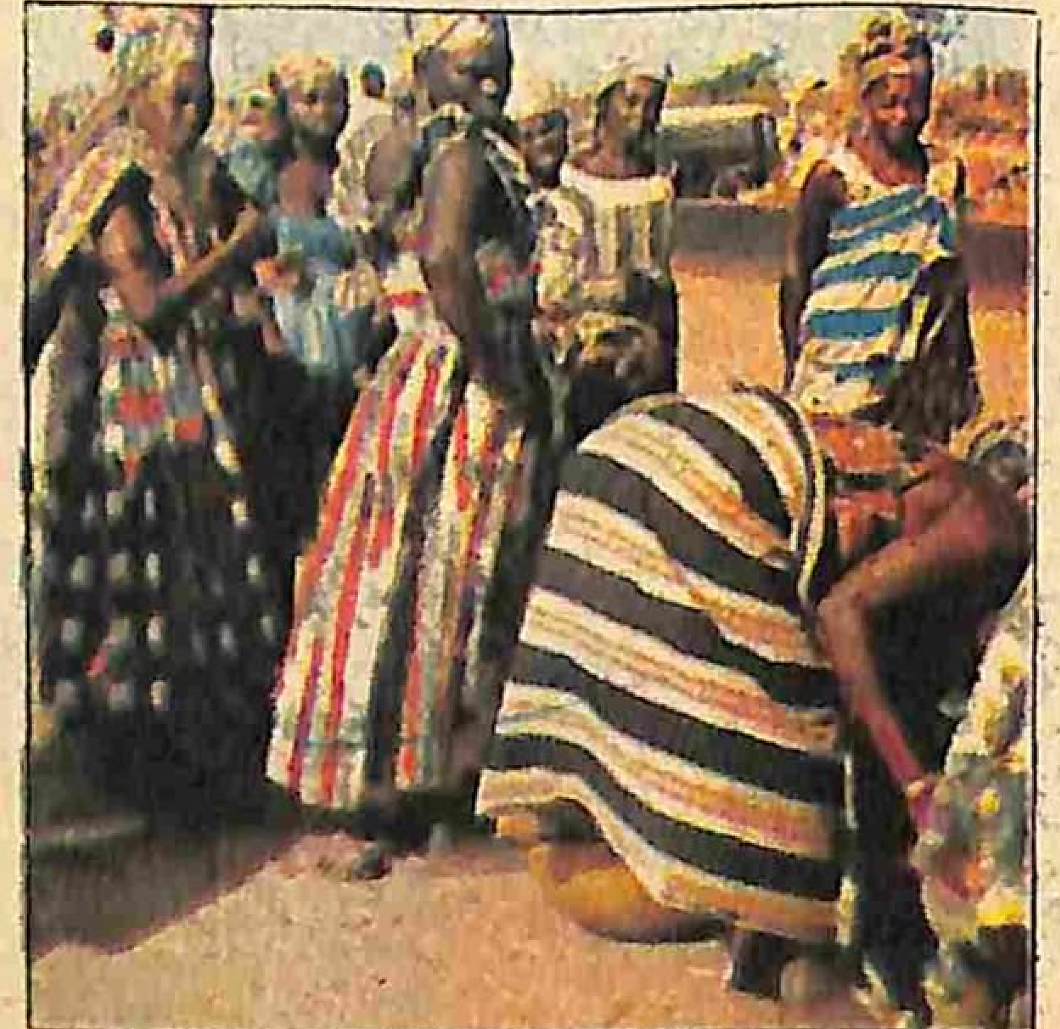
Moritanya Batı Afrika'nın en geniş ülkesidir. Büyük kısmı çöllerle kaplı olduğu için nüfusu azdır. Siyah ırktan Müslümanların meydana getirdiği halkı çok ilkel şekilde yaşar. Tarım ve endüstri gelişmemiştir.

SENEGAL

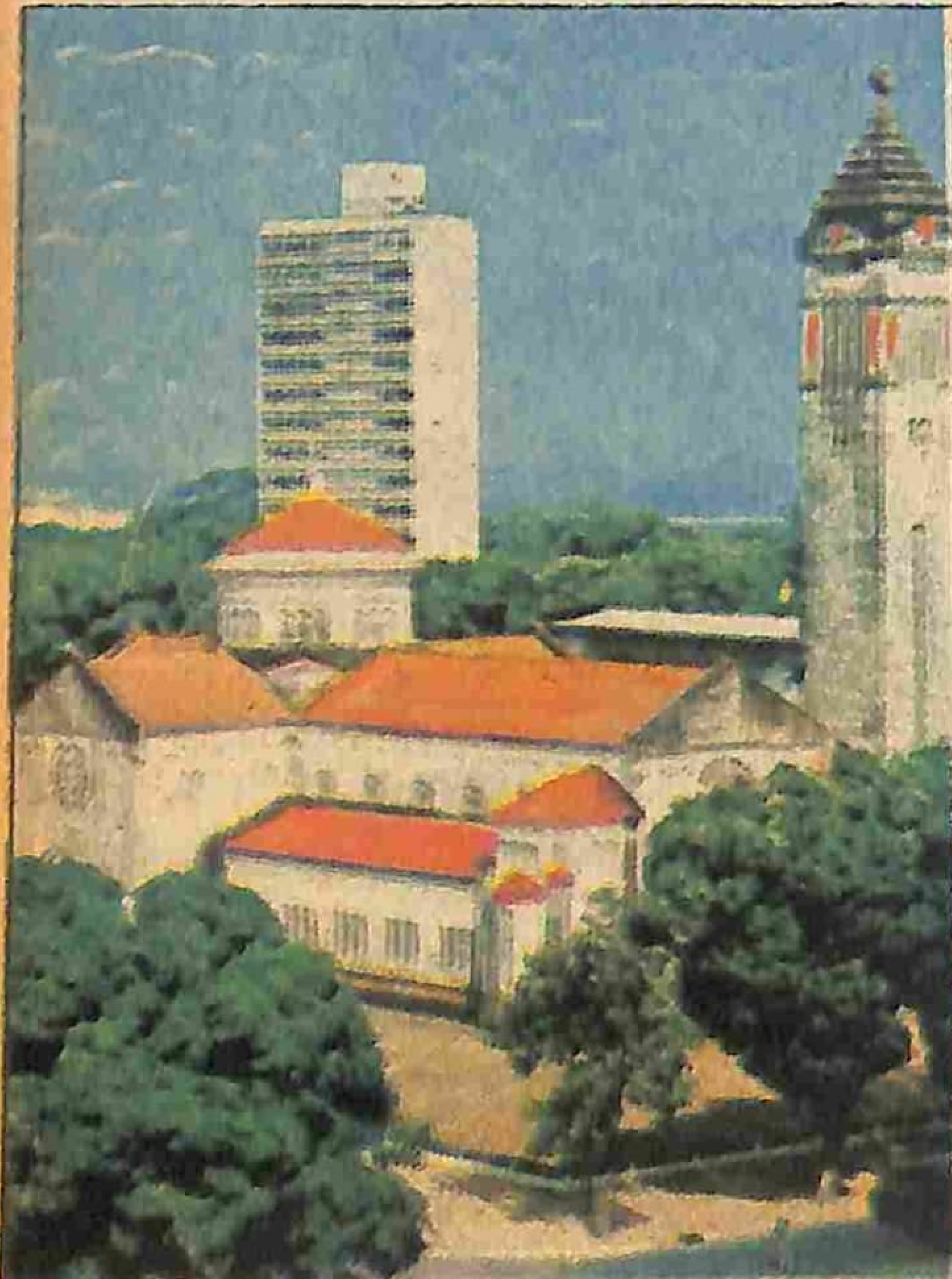

Yönetim şekli : Cumhuriyet
Yüzölçümü : I96. I92 Km²
Nüfusu : 3. 750. 000
Nüfus sıklığı : I9 kişi
Başkenti : Dakar(385. 000),

Eski bir Fransız sömürgesi olan Senegal, 1950 yılında bağımsızlığına kavuşmuştur. Batı Afrika'daki diğer ülkeler gibi nüfusunun büyük bir kısmı Müslümandır.

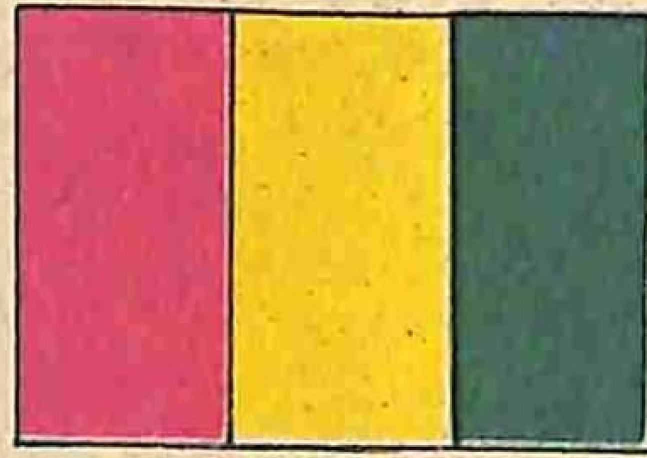

Senegalli kadınlar.

Gine'nin başkenti Konakri'den bir görünüş

GİNE

Yönetim şekli : Cumhuriyet
Yüzölçümü : 245. 857 Km²
Nüfusu : 3. 800. 000
Nüfus sıklığı : I5 kişi
Başkenti : Konakri(I90. 000)

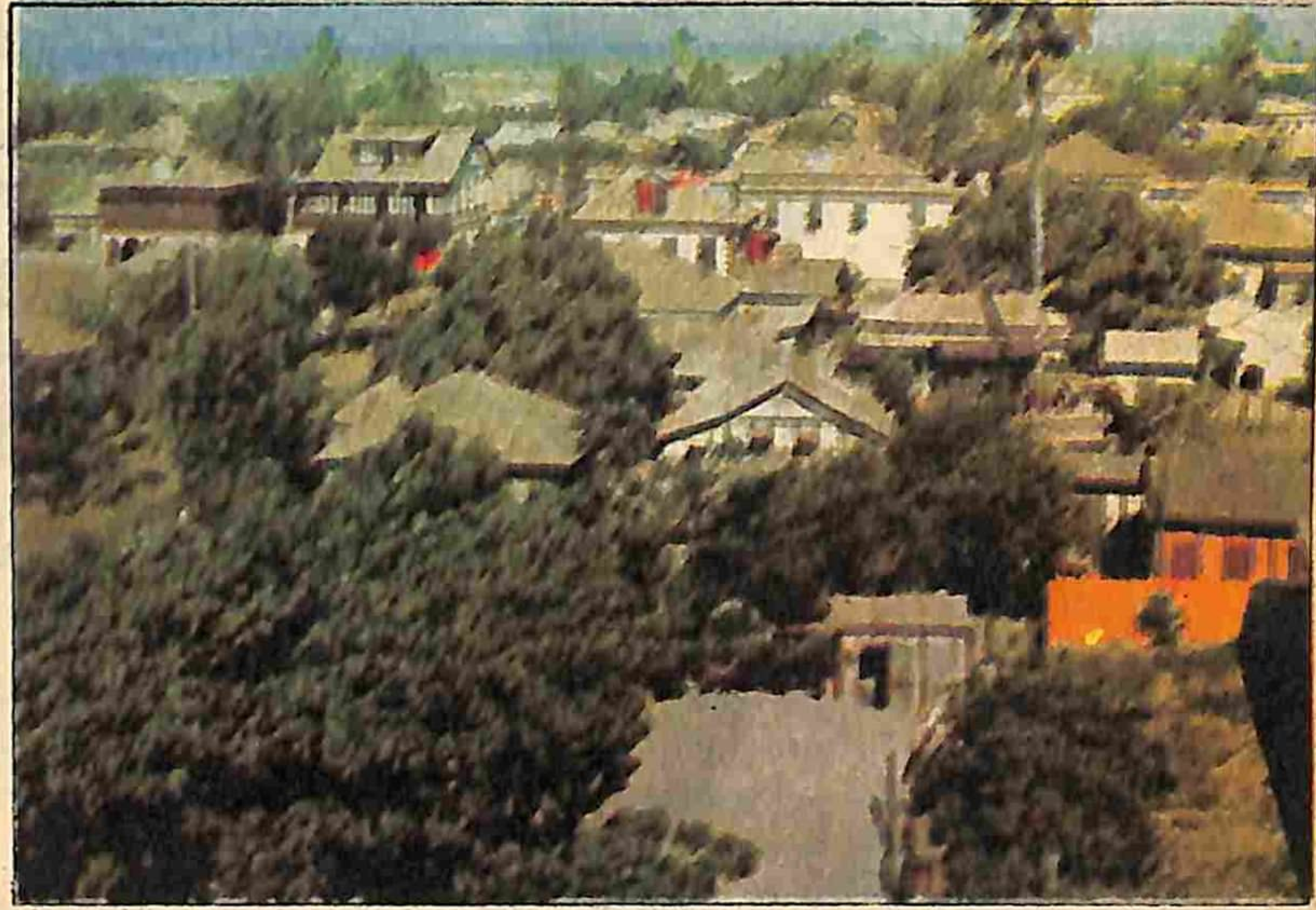
Gine de eski bir Fransız sömürgesidir. 1958 yılında bağımsızlığına kavuşmuştur. Diğer Batı Afrika ülkelerinden daha gelişmiştir. Halkının yarısı Müslüman, yarısı da Animisttir. Başkenti Konakri Batı Afrika'nın en gelişmiş limanlarından biridir.

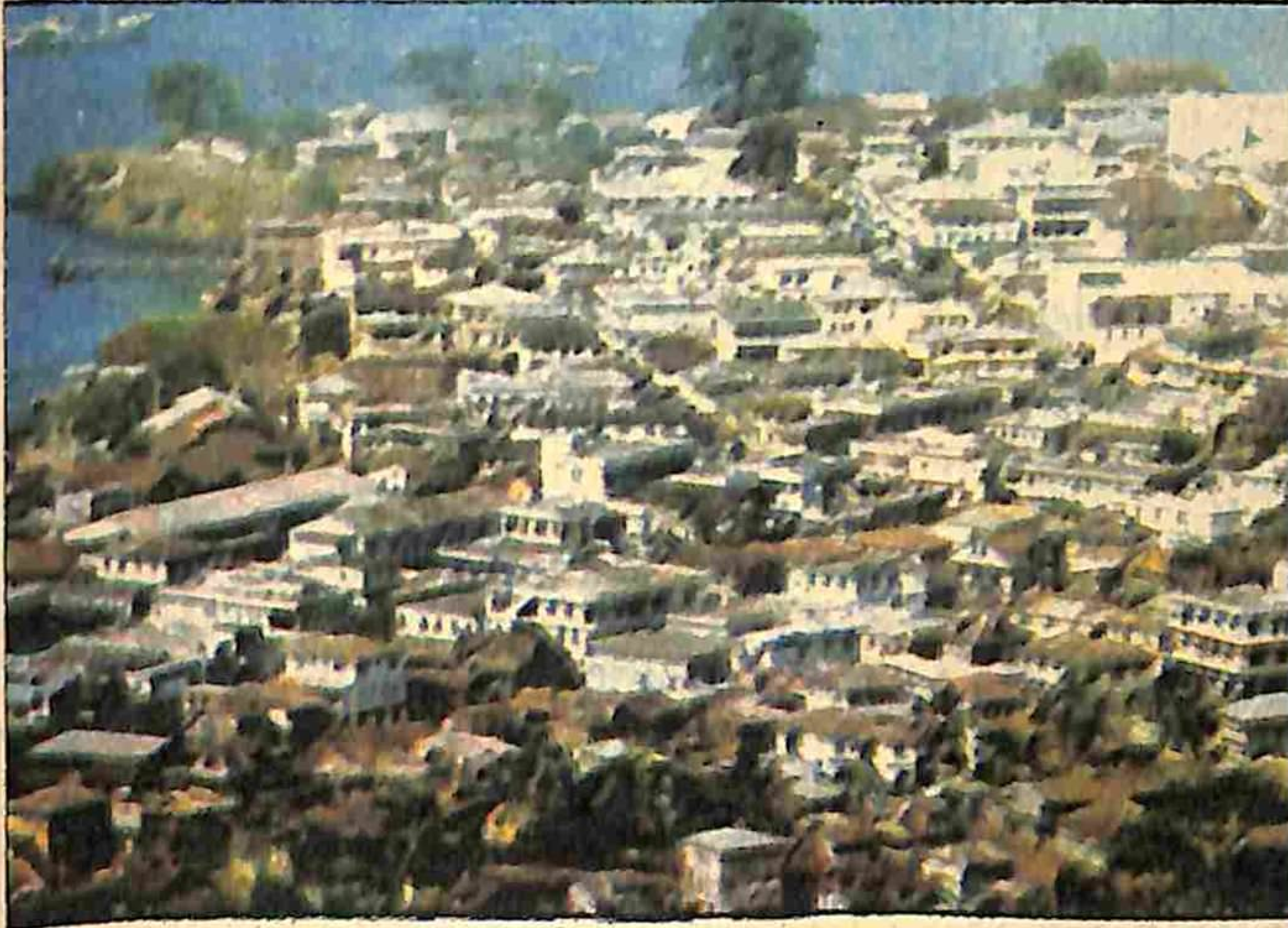
GAMBİYA

Yönetim şekli	:	*İng. Mil. Top'na bağlı*
Yüzölçümü	:	*II. 295 Km²*
Nüfusu	:	*350. 000*
Nüfus sıklığı	:	*30 kişi*
Başkenti	:	*Bathurst(50. 000)*

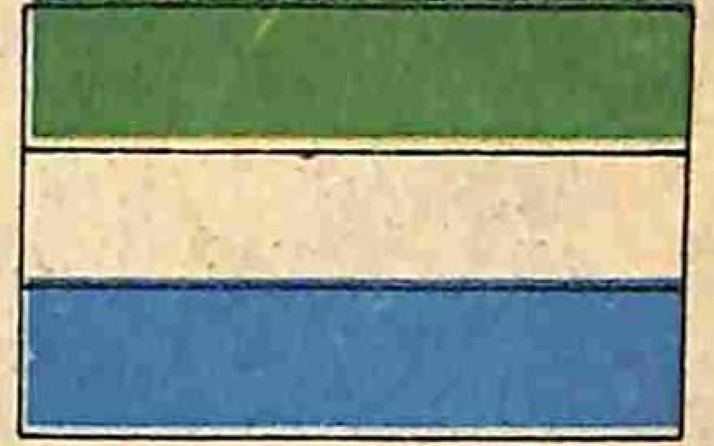
Gambiya da İngiliz Milletler Topluluğu adı verilen örgüte bağlı devletlerdendir. Senegal topraklarının ortasında kurulmuştur. Yüzölçümü çok küçük, nüfusu çok azdır. Halkı Müslüman ve Putperesttir. Ülke aynı adlı nehrin iki kenarında kurulmuştur.

Gambiya'nın başkenti Bathurst küçük bir kenttir.

Sierra Leone'nin başkenti Freetown

SİERRA LEONE

Yönetim şekli	:	*İng. Mil. Top.'na bağlı*
Yüzölçümü	:	*7I. 740 Km²*
Nüfusu	:	*2. 500. 000*
Nüfus sıklığı	:	*35 kişi*
Başkenti	:	*Freetown(I60. 000)*

İngiliz Milletler Topluluğu'na bağlı küçük bir devlettir. İç işlerinde serbest, dış ilişkilerinde İngiliz Milletler Topluluğu adı verilen örgütün yönetimindedir. İngiltere kraliçesinin bir temsilcisi devletin yönetiminde yetkilidir.

LİBERYA

Yönetim şekli	:	*Cumhuriyet*
Yüzölçümü	:	*III. 370 Km²*
Nüfusu	:	*I. I20. 000*
Nüfus sıklığı	:	*9. 5 kişi*
Başkenti	:	*Monroviya(I80.000)*

Liberya da az gelişmiş Batı Afrika ülkelerinden biridir. Endüstri yok denecek kadar azdır. Halkının yarısına yakını Müslüman, geri kalanı da Putperesttir. Yerleşme merkezleri çok azdır. Halkın büyük kısmı hâlâ ilkel hayat yaşar. Afrika'nın en eski bağımsız devletlerinden biridir.

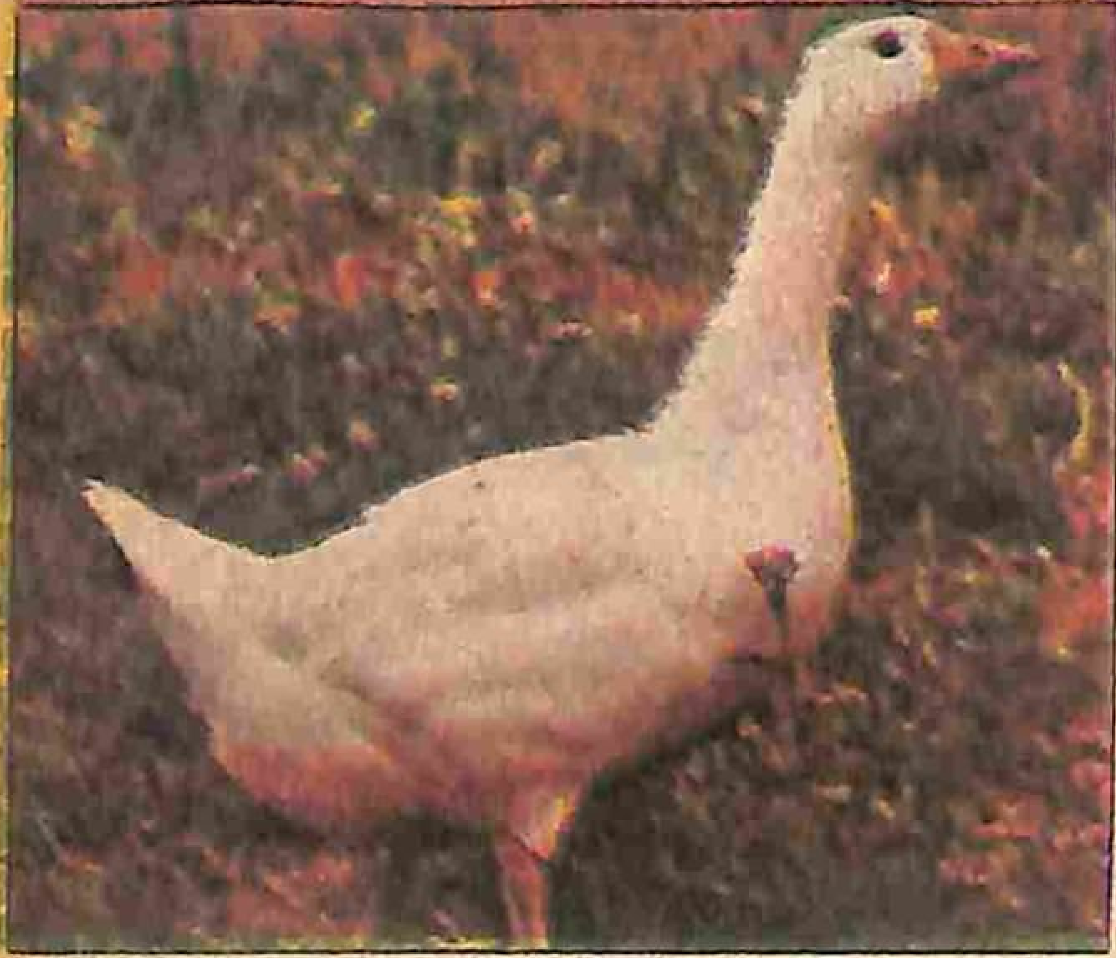
Liberya'nın başkenti Monroviya .

Evcil ve yabani ördek

Ördek, etinden ve tüylerinden faydalandığımız bir hayvandır. Evcil ve yabani olmak üzere iki türü vardır. Bunların da ayrıca değişik cinsleri bulunur. Yabani ördek eti lezzetli olan bir av hayvanıdır. Bataklıklarda, su kenarlarında yaşar. Yukarıda evcil ördek (Solda) ve yabani ördek yavruları görülüyor.

Faydalı bir kümes hayvanı olan ve yurdumuzda çok yetiştirilen kaz.

Kuşların suyu çok seven grubu:

Perdeayaklı kuşlar

Kuşların bazılarında, ayak parmakları arasında ince bir deri perde vardır. Suda yüzmeyi sağlayan bu perde, perdeayaklılar adı verilen gruptaki hayvanlarda bulunur. Perdeayaklı kuşlar grubunda sayısız hayvan vardır. Bunlardan ördek, kaz, kuğu gibi kuşlar evcildir.

Ördek

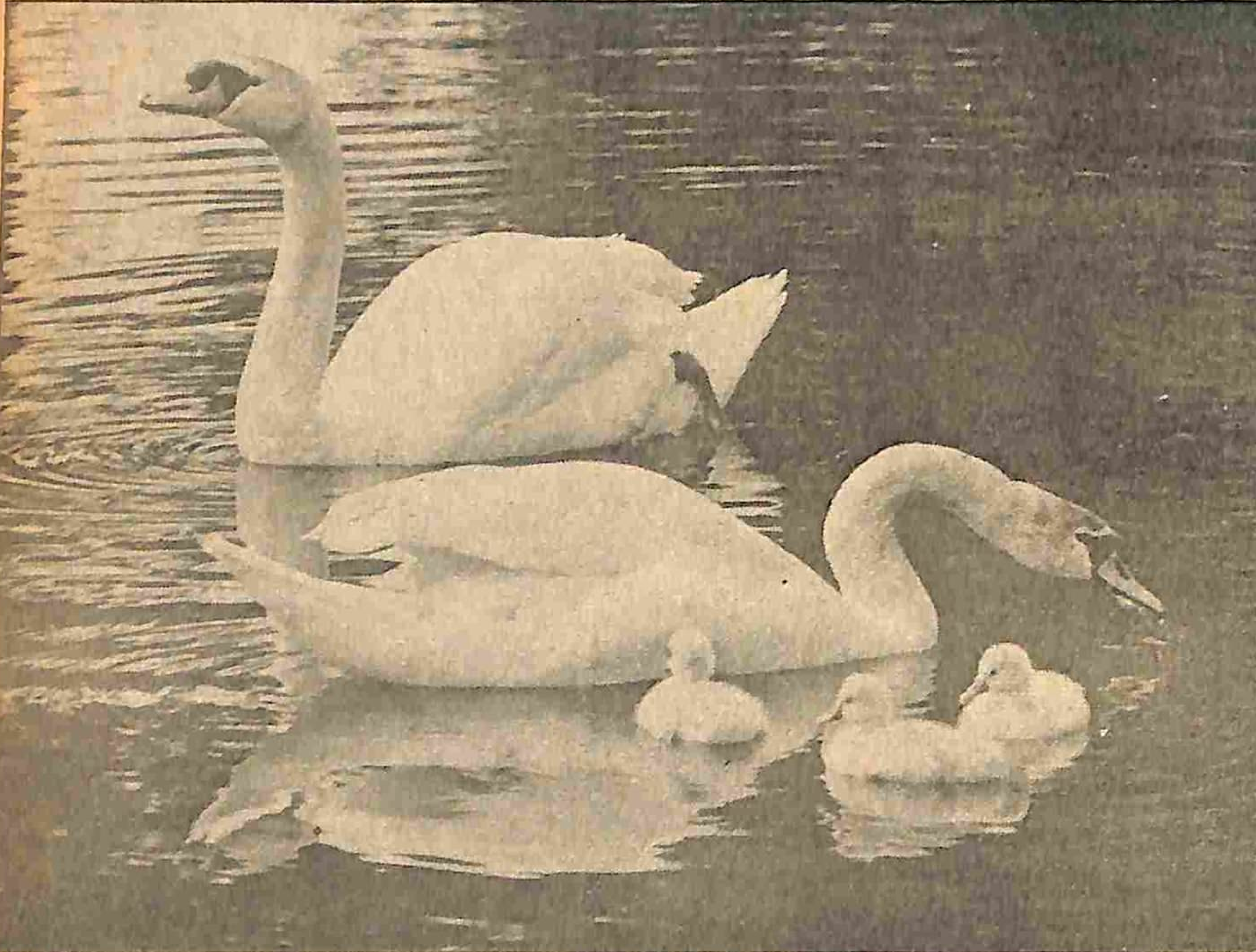
Eti, yumurtası ve tüyleri için beslenen ördek, genellikle su kıyılarında yaşar. Bu nedenle köylerimizde çoktur. Yabani ördek denen türü av hayvanıdır. Kısa bacaklı, geniş ve yassı gagalı, basık vücutludur. Vücutları parlak tüylerle örtülüdür. Erkeklerinin başı yeşil renkli olur. Ördekler hayvansal ve bitkisel besinlerle beslenir. Suda yüzerken başını suya sokarak gagasını su dibinden doldurur. Sonra gagasının kenarındaki tarak dişlerinden çamuru döker, besinleri de yutar. Ördek iyi bir kuluçka hayvanı değildir. Bu nedenle yumurtaları tavuk, ya da hindinin altına konur.

Kaz

Ördekten biraz büyükçe olan kaz, eti ve yağı için beslenir. Yurdumuzda ve dünyada yaşayan birçok türü vardır. Suya düşkünlüğü ördek kadar fazla değildir. Kaz da yurdumuzda çok yetiştirilen kümes hayvanlarından biridir.

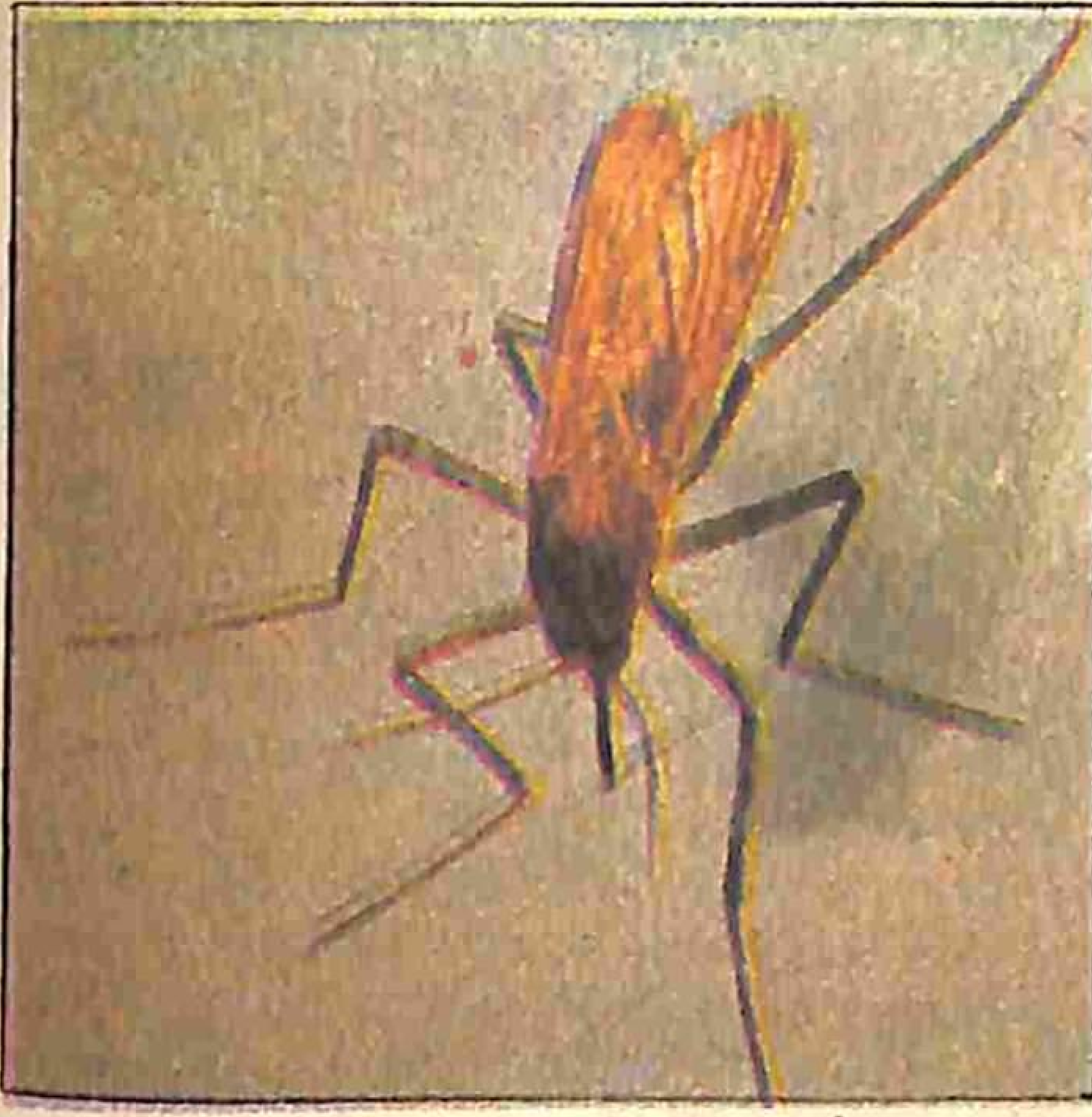
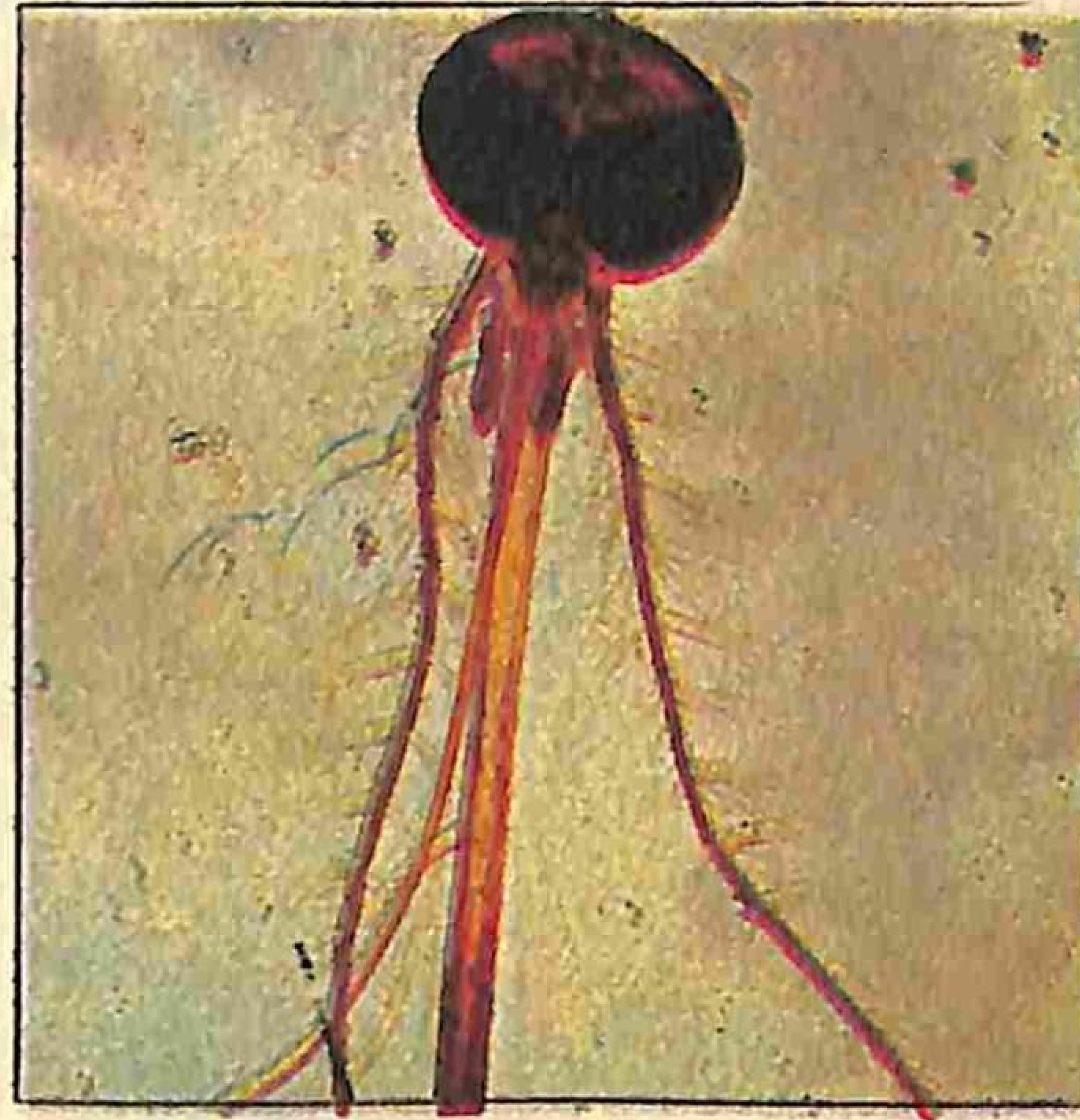
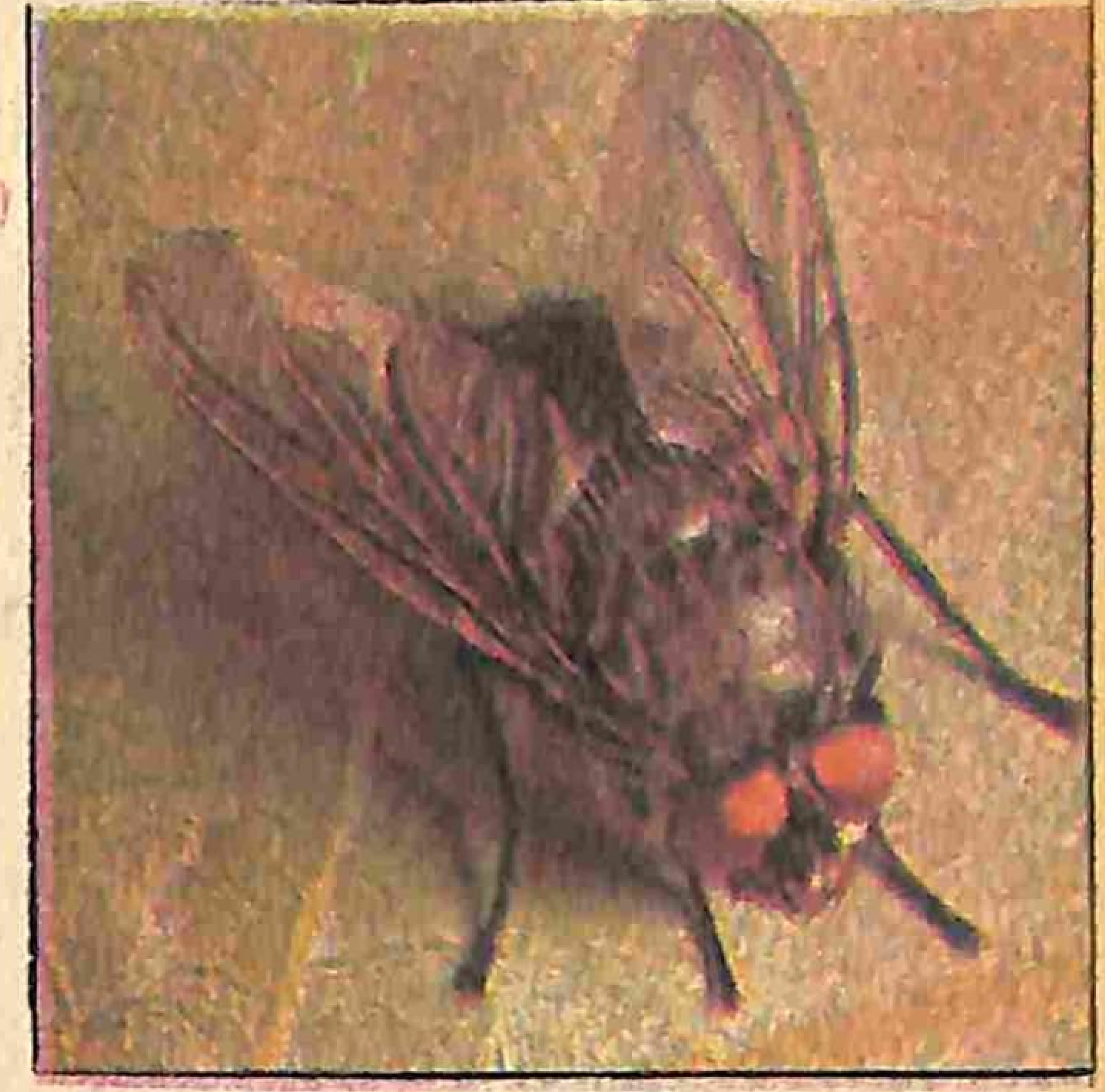
Kuğu

Büyük havuzlarda süs hayvanı olarak beslenen kuğu, ördekten ve kazdan daha iridir. Boynu uzun ve (S) şeklindedir.

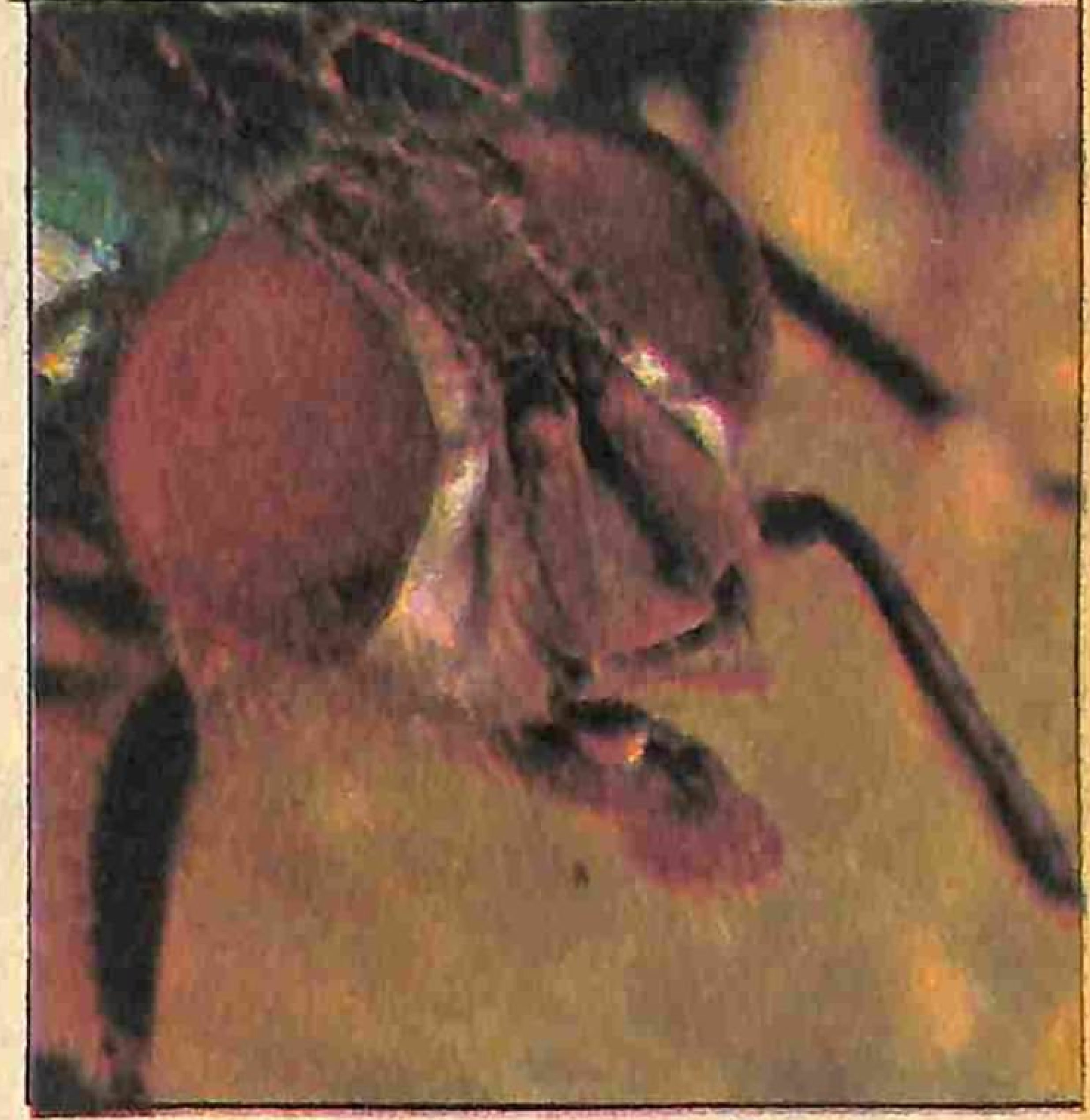
Kuğu süs için beslenen bir hayvandır

Kuğu perdeayaklılardan genellikle süs için beslenen bir hayvandır. İri vücudu ve uzun boynu vardır. Parklarda ve hayvanat bahçelerinde beslenir.

Sivrisinek ve başı

Böceklerin en zararlılarından biri olan sivrisinek (Solda) hortum şeklini almış dudaklarıyla (Sağda) insanı ısırır ve kanı emer. Kan emmeyenleri de birçok hastalıkların bulaşmasına yol açar. Bu hastalıklar sıtma, sarı humma ve dangtır.

Karasinek ve başı

Karasinek (Üstte) insanın yaşadığı her yerde yaşayan ve genellikle yaz aylarında çok görülen zararlı bir böcektir. Alttaki fotoğrafta da karasineğin başı ve hortumu görülmektedir.

SİVRİSİNEK VE KARASİNEK

Karasinek ve sivrisinek insanlara en yakın olan zararlı böceklerdendir. Vücut yapıları ufak değişikliklerle diğer böceklerinkine benzer.

Karasinek

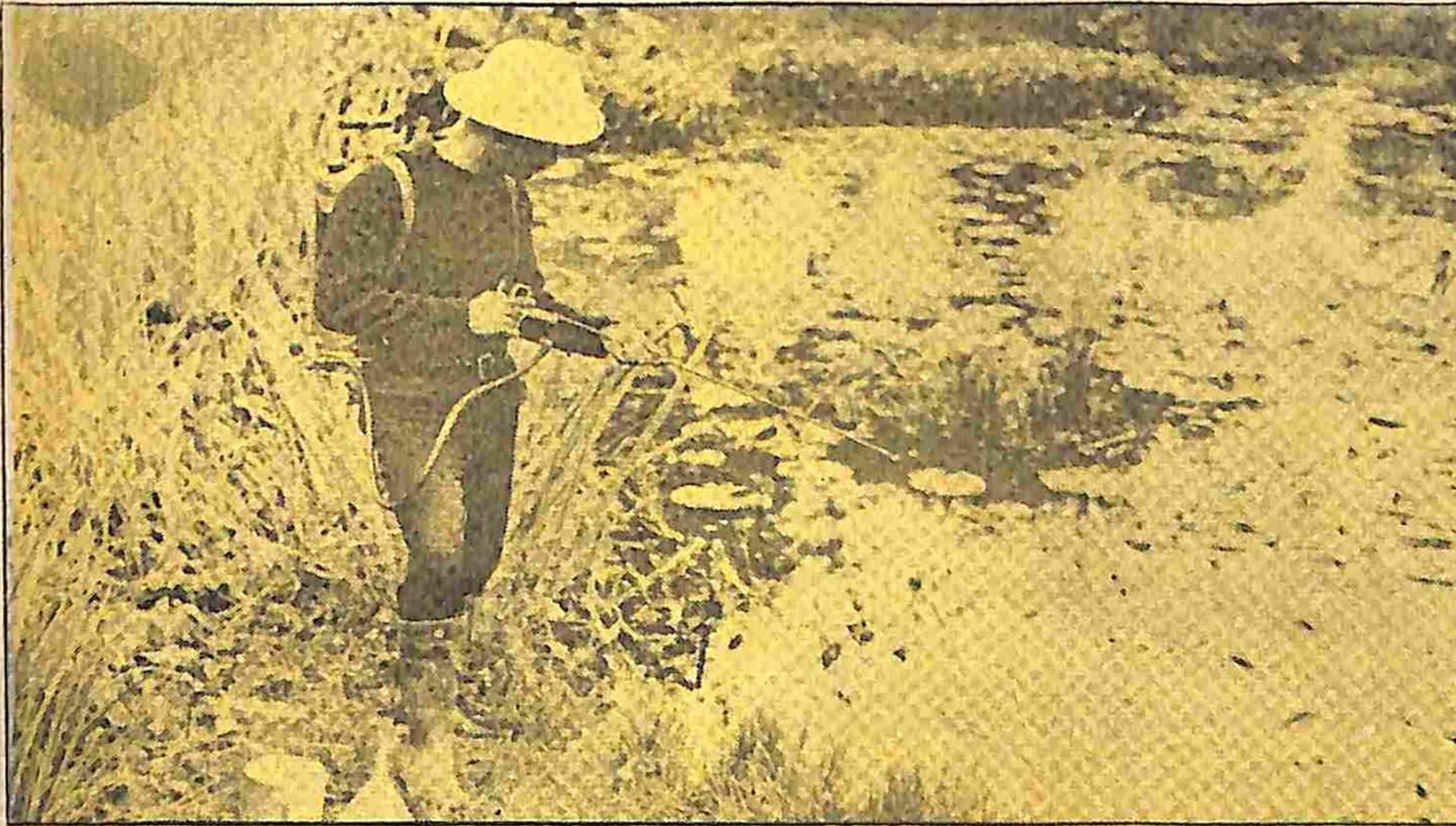
İnsanların yaşadığı her yerde yaşayabilen ve pisliklerden hoşlanan karasinek, sıcağı sevdiği için yaz mevsimlerinde ortaya çıkar. Karasineğin alt dudağı hortum şeklindedir. Besinlerini bu hortumla emerek alır. Besin sert olursa bir sıvı salgılayarak önce eritir sonra yer. Erkek karasineklerin karınları ince, dişilerin ise kalındır. Karasinekler pislikler ve hayvan gübreleri içinde ürerler.

Sivrisinek

Sivrisinek de karasinek gibi insanlara en zararlı böceklerdendir. Kutuplar hariç dünyanın hemen her yerinde yaşar. İğnelerini batırarak insanları sokar. Bunların anofel denen cinslerinin dişileri plasmodyum adı verilen sıtma mikrobunu taşıdığı için daha tehlikelidir. Kuleks denen diğer bir cins sivrisineğin dişileri ise kan emerler.

Sivrisineğin vücudu da karasineğinki gibidir. Bacakları ince ve uzundur. Dudakları bir hortum şeklinde gelişmiştir. Bu hortumda iki kanal bulunur. Bunlardan biri emmeye yarar. Diğerinde de bir sıvı vardır. Bu sıvı hayvanın emdiği kanı pıhtılaştırır.

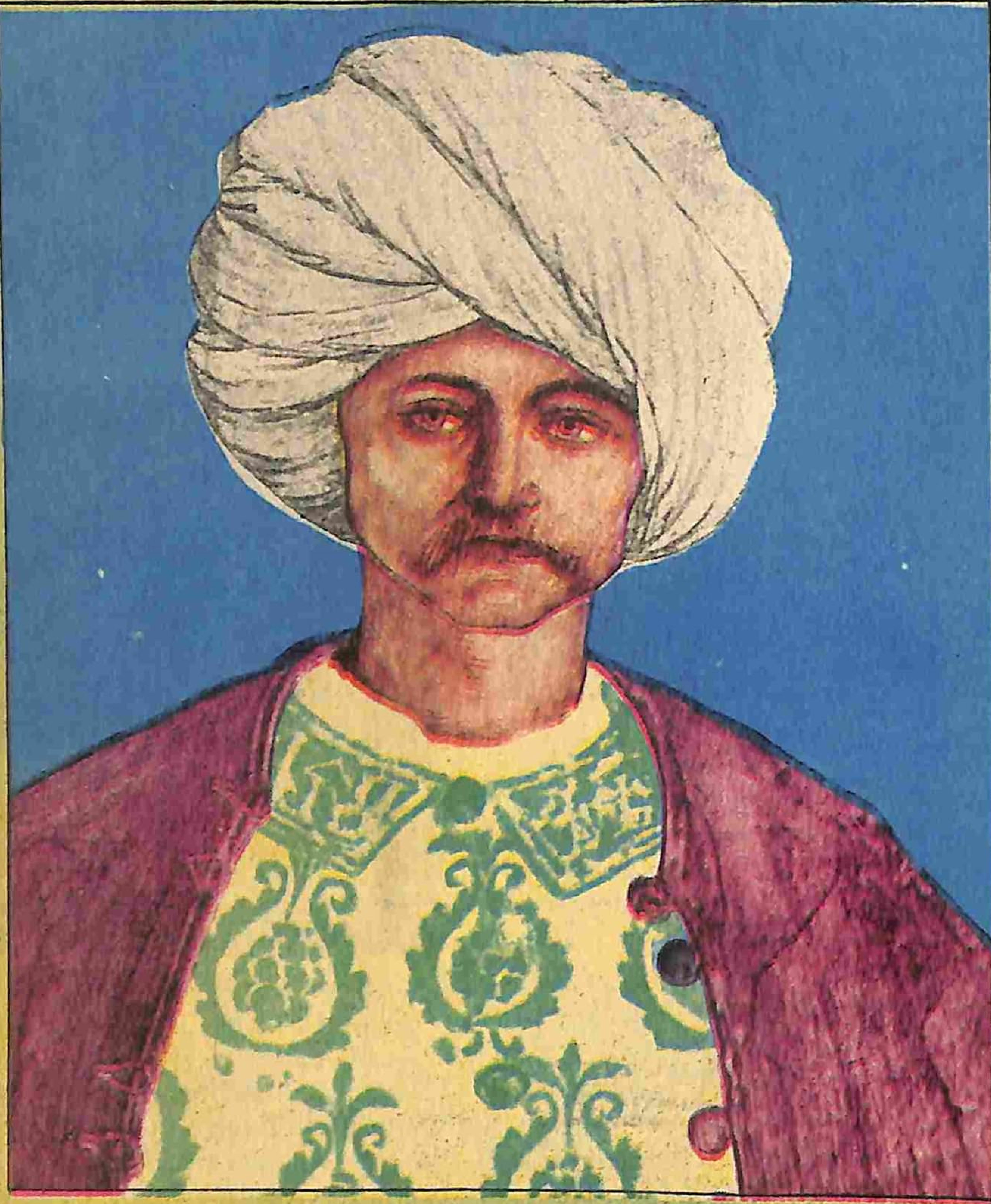
Sivrisinekler sıtmadan başka sarı humma ve dang gibi hastalıklar da bulaştırırlar. Ancak bunların en önemlisi ve yaygını sıtmadır.

Sıtmaya karşı

Sivrisineğin insanlara bulaştırdığı en yaygın hastalık sıtmadır. Bu hastalıktan korunmak için yapılan birçok ilâçtan başka, yukarıdaki gibi bu hayvanın çok bulunduğu bataklıklar ve pis sular ilâçlanır veya tamamen kurutulur.

II. BAYEZİT VE YAVUZ ZAMANI

CEM'in başına gelenler

II.Bayezit devrinin en önemli olayı Cem meselesidir. Fatih öldüğü zaman Cem Sultan Karaman valisi idi. Cem, II. Bayezit'ten daha iyi eğitim görmüş, daha cesur ve daha zeki idi. Bu nedenle de bazı devlet adamları onun padişah olmasını istiyordu. Onların telkinleriyle Cem Sultan da da padişah olma hevesleri belirdi ve ordu toplayarak Bursa'ya yürüdü. Orayı alıp adına hutbe okuttu. Bayezit'e de haber göndererek imparatorluğun topraklarını pay etmeyi teklif etti. Bayezit ise bunu reddederek Cem'in üzerine yürüdü. Yapılan savaşı Bayezit'in orduları kazandı. Cem kaçarak Memlûk sultanlığına sığındı. Bir yıl Mısır'da kaldıktan sonra gelen mektuplar üzerine tekrar Anadolu'ya döndü. Konya yakınlarında yaptığı savaşı kaybedince bu kez Rodos şövalyelerine sığındı. Şövalyeler Cem'i Fransa'ya götürdüler. Orada şatodan şatoya yedi yıl dolaştıktan sonra Papa 8. İnosan'a teslim edildi. Üç yıl da papa ile kalan Cem, daha sonra da Fransa kralı 8. Şarl'a verildi. Bundan kısa bir süre sonra da Napoli'de 1495 yılında öldü. Bazı tarihçilere göre, papa Cem'i 8. Şarl'a vermeden etkisini yavaş yavaş gösteren bir zehirle zehirlemiştir.

II. Bayezit devri

1481 yılında Osmanlı tahtına çıkan II. Bayezit Yükselme Devri'nin en silik padişahıdır. Tahta çıktıktan sonra ilk olarak kendisine karşı çıkan ve padişah olmak isteyen kardeşi Cem Sultanla savaşmıştır. Cem kaçtıktan sonra da devletin siyasal işlerini ele almıştır. Osmanlı İmparatorluğu II. Bayezit zamanında bazı topraklar kazanmışsa da Fatih Devri'ndeki ihtişamını sürdüreme - miştir.

Bayezit zamanında Osmanlılarla Memlûkların arası açılmış, bu da 1485'ten 1491'e kadar süren savaşlara yol açmıştır. Ancak yapılan 6 sefere rağmen Osmanlılar kesin bir sonuç alamamışlardır.

II. Bayezit Devri'nde denizde bazı fetihler yapılmıştır. Özellikle Venediklilerle yapılan savaşlar sonunda birçok adalar Osmanlı topraklarına katılmıştır. Bayezit'in son zamanlarında doğuda Akkoyunluların yerine kurulan Safeviler, Osmanlı Devleti'nin içinde isyan çıkarmışlar, ancak bu isyan bastırılmıştır.

Bayezit'in devlet işlerinden elini çekmesi üzerine oğulları Selim, Korkut ve Ahmet babalarına karşı harekete geçmişler, sonunda Selim, hem babasını hem de kardeşlerini bertaraf ederek tahta çıkmıştır.

Yavuz zamanı

1512 den 1520'ye kadar padişahlık yapan Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı Devleti en parlak dönemlerinden birini yaşamıştır.

Yavuz önce, doğuda Osmanlı İmparatorluğu için büyük bir tehlike olan Safevi Devleti üzerine yürümüş ve 1514 yılında Çaldıran Ovasında

II. Bayezit

Çaldıran'da Osmanlı askerleri

Yavuz tahta çıktığı zaman devletini tehdit eden en büyük tehlike doğudaki Şiilerdi. Şah İsmail'in başkanlığındaki Safevi Devleti hem Osmanlı topraklarına saldırıyor hem de Osmanlı topraklarında Şii propagandası yapıyordu. Yavuz topladığı kuvvetli orduyla 1514 yılında Şah İsmail'in üzerine yürüdü. İki ordu Van yakınlarındaki Çaldıran ovasında karşılaştı. Savaş sonunda Türkler büyük bir zafer kazandılar. Safevi ordusu dağıldı.

yapılan meydan savaşında onları büyük bir bozguna uğratmıştır. Safevi Sultanı Şah İsmail tahtını ve hazinelerini dahi savaş meydanında bırakarak kaçmıştır. Bu zaferle hem doğu Anadolu toprakları alınmış, hem de Şii tehlikesi ortadan kalkmıştır.

Yavuz daha sonra II. Bayezit zamanında bozulan Osmanlı Memlûk ilişkilerini halletmek üzere harekete geçmiş ve 1516 yılında büyük bir orduyla Mısır üzerine yürümüştür. Yavuz, Halep yakınında Mercidabık denen yerde yakaladığı Mısır ordusunu büyük bir bozguna uğrattıktan sonra Şam'da yeniden hazırlanarak tekrar Mısır üzerine harekete geçmiştir. 1517 yılında Mısır'a gelen Yavuz, genç Memlûk Komutanı Tomanbay'ın bütün uğraşlarına rağmen onu yenerek Kahire'yi almış Memlûkluları ortadan kaldırmıştır.

Yavuz bu sefer sonunda hem Mısır, Filistin ve Suriye'yi fethetti, hem de o zamana kadar Memlûklarda bulunan halifeliği Osmanlılara getirdi. Bundan sonra Osmanlı padişahları aynı zamanda halifelik payesini de aldılar.

Yavuz 1520 yılında şirpençe denen bir çıbanın büyümesi sonunda öldü.

Şah İsmail'in bırakıp kaçtığı taht

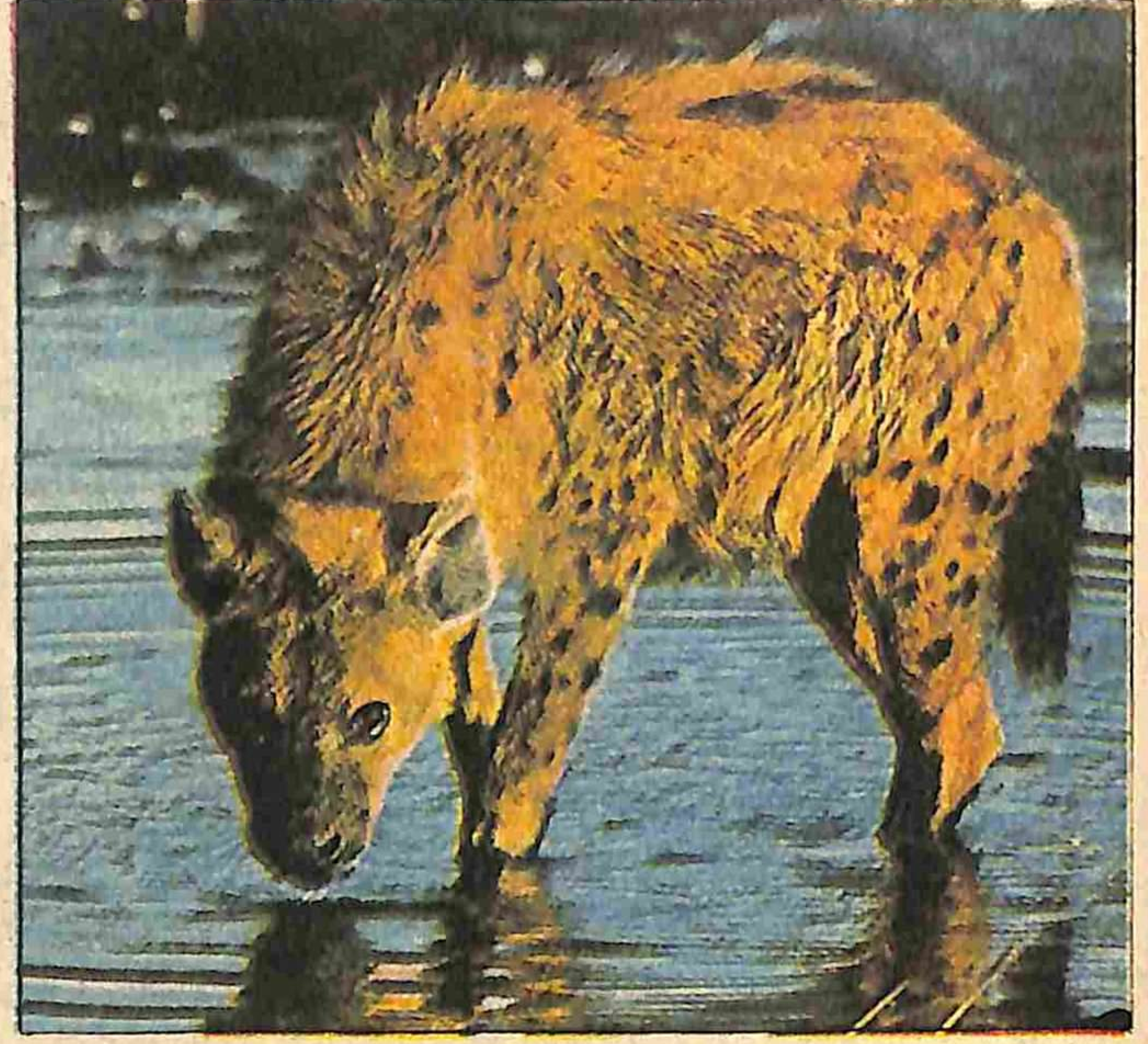
Savaştan önce kendinden çok emin olan ve Osmanlıları mutlaka yeneceğim diyen Şah İsmail, Osmanlı askerleri karşısında neye uğradığını şaşırdı. Öyleki savaş sonunda hazinesini ve altın işlemeli tahtını bile Çaldıran'da bırakıp kaçtı. Yukarıda Şah İsmail'in halen Topkapı müzesinde bulunan tahtı görülüyor.

Hayvanlar Dünyası

SIRTLAN

SIRTLAN hayvanların en çirkinlerinden biridir

Sırtlan gerek görünüş ve gerekse yaşayış bakımından hayvanların en adileri arasındadır. Yalnızken korkak, sürüyle olduğu zaman saldırgan bir hayvandır. Genellikle, Afrika, Asya ve Arabistan'da çok yaşayan bu hayvanlar, çoğu zaman leşlerle beslenirler. Ancak kalabalık sürüler halinde gezerlerken birçok canlıya saldırıp onları öldürebilirler. En büyük özellikleri arka bacaklarının kısa oluşu nedeniyle vücutlarının arkaya doğru yatık olmasıdır. Dişleri ve çenesi çok kuvvetli olan sırtlan kemikleri bile kolaylıkla öğütür. Sırtlan yalnız başına yakalanıp bir yere sıkıştırıldığı zaman önce ölü taklidi yapar, düşmanını kandırdığına kani olunca da sıçrayıp kaçmaya başlar. Sırtlanların geceleri ölüleri mezarlarından çıkarıp yedikleri bile görülmüştür.

Sırtlan hareketlerinin çok adi olması yanında çirkinliği ile de hayvanların en sevimsizlerinden biridir.

Bir zebranın sonu

Sırtlan sürüsü gecenin karanlığında bir zebra topluluğunu görerek yavaş yavaş yaklaşıp, birden saldırıya geçiyor.

Bu beklenmedik saldırı karşısında zebralar neye uğradıklarını şaşırarak azgın sırtlanların eline düşmemek için kaçıyorlar.

Sırtlan sürüsü en sondaki zebrayı yakalayarak üstüne çullanıyor ve hayvanı yakaladıktan sonra hep birlikte yiyorlar.